

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Ansvaret för noterade bolags redovisning

Kandidatuppsats i företagsekonomi
Extern redovisning och Företagsanalys
Höstterminen 2006

Handledare: Jan Marton
Pernilla Lundqvist

Författare: Hanna Brännström (1981)
Andreas Forslund (1981)

Förord

Efter tio lärorika veckor är vi glada över att kunna presentera den här kandidatuppsatsen inom Extern redovisning och Företagsanalys. Ansvaret för redovisningen är ett komplext område och det har varit mycket intressant att studera ansvarsfrågan närmare.

Vi vill passa på att tacka samtliga personer som hjälpt oss under arbetet med uppsatsen. Först och främst vill vi rikta ett stort tack till de respondenter som har ställt upp och delat med sig av sina personliga erfarenheter och uppfattningar. Intervjuerna har varit en stor inspirationskälla för uppsatsen. Vidare är vi tacksamma för opponenternas konstruktiva kritik.

Slutligen vill vi tacka uppsatsens handledare, Jan Marton och Pernilla Lundqvist, för visat intresse och goda råd längs vägen.

Göteborg den 12 januari 2007

Hanna Brännström

Andreas Forslund

Förkortningar

<i>ABL</i>	Aktiebolagslagen
<i>CEO</i>	Verkställande direktör
<i>CFO</i>	Finansdirektör
<i>HD</i>	Högsta domstolen
<i>IFRS</i>	International Financial Reporting Standards
<i>Koden</i>	Svensk kod för bolagsstyrning
<i>NJA</i>	Nytt Juridiskt Arkiv
<i>Prop.</i>	Proposition
<i>RS</i>	Revisionsstandard i Sverige
<i>SOU</i>	Statens Offentliga Utredningar
<i>SOX</i>	Sarbanes-Oxley Act (SOA, även kallad SOX)
<i>VD</i>	Verkställande direktör
<i>ÅRL</i>	Årsredovisningslagen

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Kandidatuppsats, HT 2006

Författare: Hanna Brännström och Andreas Forslund

Handledare: Jan Marton och Pernilla Lundqvist

Titel: *Ansvar för noterade bolags redovisning*

Bakgrund och problem: Till följd av redovisningsskandaler som Enron och Worldcom har allmänhetens förtroende för redovisningen minskat. I USA har ett nytt regelverk, Sarbanes-Oxley Act (SOX), tagits fram för att säkerställa innehållet i de finansiella rapporterna. Arbetet med förtroendefrågor för Sveriges noterade bolag har till största del handlat om en utvecklad bolagsstyrning, varför Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) infördes under 2005. Koden behandlar bland annat styrelsens ansvar för redovisningen och föreslår dels att styrelsen skall inrätta ett revisionsutskott, dels att styrelsen i årsredovisningen skall intyga att redovisningen är riktig. En sådan intygandemening följer även av det så kallade Öppenhetsdirektivet, vilket har föranlett en debatt i Sverige kring styrelsens ansvar för redovisningen. Eftersom det verkar finnas oklarheter kring detta ansvar finner vi det intressant att studera ansvarsfrågan närmare. Vad finns det för uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen i noterade bolag? Vad är oklart och varför? Vad kan ett otydligt ansvar få för effekter?

Syfte: Syftet med uppsatsen är att göra en explorativ undersökning av uppfattningar kring ansvaret för noterade bolags redovisning bland styrelseledamöter, revisorer och jurister med lång yrkeserfarenhet.

Avgränsningar: Uppsatsen avser att studera ansvaret för den externa redovisningen i noterade bolag. Vidare avgränsas uppsatsen till att enbart behandla svenska bolag som är noterade på Stockholmsbörsen och som tillämpar Koden.

Metod: Mot bakgrund av uppsatsens explorativa frågeställningar utgår vi från en kvalitativ metod. Urvalet av uppsatsens respondenter grundas på relevant yrkeserfarenhet såsom lång erfarenhet av styrelsearbete, revision eller juridik. Analysen består av två teman, varav det första behandlar regleringen avseende ansvaret för redovisningen medan det andra fokuserar på uppfattningar avseende effekter av ett otydligt ansvar.

Resultat och slutsatser: Efter att ha studerat lagstiftning och rättsfall med avseende på ansvaret för redovisningen, har det konstaterats att styrelsens ansvar sällan beaktas vid en domstols prövning. Istället uppmärksammas revisorns ansvar, vilket till viss del kan bero på att denne har en omfattande ansvarsförsäkring. Några av de effekter som, enligt uppsatsens respondenter, följer av ett otydligt ansvar är att revisorn ofta tillskrivs en felaktig roll och att kunskapen om vem som egentligen är ansvarig för redovisningen är bristfällig bland styrelseledamöter. Vidare har framkommit att styrelsen har en alltför anonym roll, delvis på grund av att det vanligen är VD och ledningen som förekommer i media. Slutligen anser vi att ABL bör förtydligas avseende styrelsens ansvar i syfte att klargöra ansvaret för redovisningen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrundsbeskrivning.....	1
1.2 Problemdiskussion	3
1.2.1 Frågeställning	3
1.3 Syfte	4
1.4 Avgränsningar	4
2. METOD	5
2.1 Undersökningsinriktning.....	5
2.2 Kvalitativa och kvantitativa metoder	5
2.3 Datainsamling.....	5
2.3.1 Primärdata	5
2.3.2 Sekundärdata	6
2.4 Urval.....	6
2.5 Metod för analys.....	8
2.6 Studiens tillförlitlighet.....	8
2.6.1 Validitet.....	8
2.6.2 Källkritik	9
3. REFERENSRAM	10
3.1 Begreppen redovisning och ansvar	10
3.2 Svensk reglering för noterade bolag.....	11
3.2.1 Aktiebolagslagen (ABL)	11
3.2.2 Årsredovisningslagen (ÅRL)	12
3.2.3 Svensk kod för bolagsstyrning (Koden).....	12
3.2.4 Stockholmsbörsens noteringskrav och noteringsavtal	13
3.3 Bolagsorganen styrelse, VD och revisor	13
3.3.1 Styrelsen.....	13
3.3.2 Styrelsens uppgifter.....	14
3.3.3 Styrelsens uppgifter enligt Koden	16
3.3.4 Styrelsens ansvar för intern kontroll	16
3.3.5 Kompetenskrav för styrelsen.....	16

3.3.6	Revisionsutskott i styrelsen.....	17
3.3.7	Verkställande direktören (VD).....	18
3.3.8	Revisorn och revisionen.....	18
3.3.9	Revisorns uppgifter.....	19
3.3.10	Revisorns kompetens och ansvar.....	20
3.3.11	Förväntningsgap.....	21
3.4	Internationell påverkan på svensk lagstiftning.....	21
3.4.1	Styrelsens kollektiva ansvar.....	21
3.4.2	Öppenhetsdirektivet.....	22
3.4.3	Intygandemening i årsredovisningen.....	22
3.5	Bolagsorganens skadeståndsansvar.....	24
3.5.1	Styrelseledamöters skadeståndsansvar.....	24
3.5.2	Revisorers skadeståndsansvar.....	25
3.5.3	Jämkning av skadeståndsansvar.....	25
3.5.4	Praxis.....	26
3.6	Amerikansk reglering för noterade bolag.....	27
3.6.1	Sarbanes-Oxley Act.....	27
3.6.2	Jämförelse mellan USA och Sverige.....	28
4.	EMPIRI.....	30
4.1	Presentation av respondenter.....	30
4.2	Personlig intervju med Claes Beyer den 11 december 2006.....	30
4.2.1	Utbildning för styrelseledamöter.....	30
4.2.2	Definition av ansvar.....	30
4.2.3	Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen.....	31
4.2.4	Ansvarsförsäkringar.....	31
4.2.5	Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar.....	32
4.2.6	Jämförelse med USA.....	32
4.2.7	Kultur inom revisionsbranschen.....	32
4.2.8	Framtidsbedömning.....	33
4.3	Telefonintervju med Clas Blix den 14 december 2006.....	34
4.3.1	Definition av redovisning och ansvar.....	34
4.3.2	Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen.....	34
4.3.3	Ansvarsförsäkringar.....	35

4.3.4	Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar	35
4.3.5	Åtgärder för att förtydliga ansvaret	35
4.3.6	Framtidsbedömning	35
4.4	Telefonintervju med Edward Waller den 18 december 2006	36
4.4.1	Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen	36
4.4.2	Effekter av ett otydligt ansvar	36
4.4.3	Åtgärder för att förtydliga ansvaret	36
4.4.4	Ansvarsförskjutning och revisorers ansvarsförsäkringar	37
4.4.5	Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar	37
4.4.6	Jämförelse med USA	38
4.4.7	Framtidsbedömning	38
4.5	Personlig intervju med Björn O. Albrektson den 18 december 2006	39
4.5.1	Styrelsens uppgifter	39
4.5.2	Styrelsens kompetens	39
4.5.3	Samspelet mellan styrelse, VD och revisor	40
4.5.4	Orsaker till ett otydligt ansvar för redovisningen	40
4.6	Telefonintervju med Barbro Steenstrup den 20 december 2006	41
4.6.1	Styrelseledamöters utbildning	41
4.6.2	Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen	41
4.6.3	Oklarheter kring ansvaret för redovisningen	41
4.6.4	Ansvarsförsäkringar	41
4.6.5	Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar	42
4.6.6	Jämförelse med USA	42
4.6.7	Effekter av ett otydligt ansvar	42
4.7	Telefonintervju med Susanna Tropp den 4 januari 2007	43
4.7.1	Styrelsens ansvar	43
4.7.2	Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen	43
4.7.3	Effekter av ett otydligt ansvar	44
4.7.4	Reglering avseende ansvaret för redovisningen	44
4.7.5	Kultur inom företagen	44
4.7.6	Framtidsbedömning	44
5.	ANALYS	45
5.1	Vad är oklart beträffande ansvaret för redovisningen och varför?	45

5.1.1	Är lagstiftningen beträffande ansvaret för redovisningen tillräckligt tydlig?	45
5.1.2	Intygandemening	46
5.1.3	Koden och revisionsutskott	47
5.1.4	Jämförelse med USA.....	47
5.2	Vad kan ett otydligt ansvar för redovisningen få för effekter?	48
5.2.1	Effekter på styrelsens arbete	48
5.2.2	Styrelsens anonyma roll	48
5.2.3	Missuppfattningar kring revisorns roll och ansvar.....	49
5.2.4	Bristande kunskap	50
5.2.5	Ansvarsförsäkringar och ansvarsförskjutning	50
6.	SLUTLIG REFLEKTION	51
6.1	Avslutande diskussion.....	51
6.2	Förslag till fortsatt forskning.....	52
	KÄLLFÖRTECKNING	53

BILAGOR

Bilaga 1 - Frågeformulär

1. INLEDNING

Det första kapitlet inleds med en bakgrundsbeskrivning av ämnet. Sedan följer en diskussion kring de problem vi avser att undersöka, vilken mynnar ut i specifika frågeställningar. Slutligen presenteras syftet med uppsatsen samt studiens avgränsningar.

1.1 Bakgrundsbeskrivning

Omfattande redovisningsskandaler har under de senaste åren uppmärksammats världen över. Skandalerna har bidragit till ett minskat förtroende för såväl näringsliv som redovisning och revision. En debatt avseende styrelsens respektive revisorns ansvar har uppkommit. Vem är egentligen ansvarig för redovisningen? I takt med att omvärldens förväntningar ökar, ställs allt högre krav på ansvarstagande och korrekt redovisning. Skandaler som exempelvis Enron och Worldcom i USA har kommit att påverka tusentals aktieägare och fordringsägare. I Enrons fall rörde det sig om 20 000 fordringsägare som tillsammans hade fordringar på 67 miljarder dollar.¹ Samtliga intressenter litade på att ledningen förmedlade en korrekt bild av bolaget. Betydelsen av hög kvalitet på redovisning och revision är därmed ofrånkomlig, inte minst för att allmänhetens förtroende skall bevaras. Utvecklingen med flera skandaler har medfört att behovet av ny reglering har utretts såväl nationellt som internationellt. Detta kan jämföras med tidigare skandaler som exempelvis Kreugerkraschen i början av 1930-talet, som i sin tur influerade utformningen av det svenska regelverket avseende redovisning och revision.²

Sverige har inte varit förskonat från skandaler. En av de mest uppmärksammade offentliggjordes hösten 2003 och rörde försäkringsbolaget Skandia. Precis som vid Enron- och Worldcom-fallen, fanns ett starkt fokus på tillväxt och makt, samtidigt som den interna kontrollen var alltför otidlig. Skandalen ledde inte bara till ett minskat förtroende för Skandia, utan effekterna har nått stora delar av det svenska näringslivet.³ En intressant iakttagelse är att det efter utredningen av Skandias oegentligheter aldrig inleddes någon domstolsprocess i fråga om ansvar avseende redovisningen för vare sig verkställande direktör (VD), styrelseledamöter eller revisorer. Däremot blev den massexponering av styrelsens arbete som följde av skandalen en tankeställare för samtliga styrelseledamöter i Sveriges noterade bolag. En av lärdomarna är att styrelsen även har ett moraliskt ansvar, ett ansvar som till och med kan vara viktigare än det juridiska.⁴

För att stärka det försvagade förtroendet hos aktiemarknaden har nya regelverk tagits fram, både inom och utanför Sveriges gränser. Syftet har varit att skapa en tydligare reglering som kan garantera att innehållet i de finansiella rapporterna stämmer överens med verkligheten och som minimerar risken för felaktigheter.⁵ De nya reglerna i USA, Sarbanes-Oxley Act

---

¹ TT, *Enron försöker undvika konkurs*, (2003-07-11)

² Cassel (1996), *Den reviderade revisorsrollen*, s. 91

³ Ollevik, *Förtroende - Näringslivet måste ståda upp efter sig självt*, Svenska Dagbladet (2004-02-10)

⁴ Billing, *Ny tideräkning efter skandalen*, Veckans Affärer (2003-12-08)

⁵ Sarbanes-Oxley Act, 2002

Inledning

(SOX), infördes år 2002.⁶ SOX ställer nya krav på redovisningen med stränga och detaljerade regler, särskilt avseende den interna kontrollen. Enskilda representanter för företaget kan bli personligt skadeståndsansvariga för brister i den finansiella rapporteringen, vilket kan leda till långa fängelsestraff.⁷ I och med högre ställda informationskrav i noterade företag förtydligas även styrelsens ansvar.⁸ I Sverige infördes den 1 juli 2005 Svensk kod för bolagsstyrning (Koden), vilken i dagsläget tillämpas av större noterade bolag i Sverige. Syftet med Koden är i första hand att utveckla bolagsstyrningen genom en utvecklad självreglering.⁹ Koden har till viss del påverkats av de amerikanska SOX-reglerna, men ställer inte lika långtgående krav på enskilda organ eller funktionärer. Däremot skall styrelsen enligt Koden se till att företaget har en väl fungerande intern kontroll samt fortlöpande följa upp och utvärdera bolagets system för intern kontroll. Svenska företag som följer Koden skall inrätta ett revisionsutskott bestående av styrelseledamöter i syfte att ge redovisningsfrågor större utrymme.¹⁰

Som ett led i den internationella utvecklingen med ökade krav på transparens i noterade bolag antogs i december 2004 ett EG-direktiv, Öppenhetsdirektivet, vilket ställer högre krav än tidigare på bolagens information till marknaden.¹¹ Öppenhetsdirektivet skall implementeras i Sverige under år 2007 och innehåller bland annat regler avseende en särskild intygandemening genom vilken ett företags styrelse skall försäkra att årsredovisningen är upprättad i enlighet med god redovisningssed och att lämnade uppgifter stämmer med faktiska förhållanden.¹² Såvitt avser koncernredovisning skall styrelsen intyga att den är upprättad i enlighet med internationella redovisningsstandarder.¹³ Det finns inom EU en påtaglig ambition att tydliggöra styrelsens ansvar, vilket framgår dels av Öppenhetsdirektivet, dels av nyligen genomförda ändringar av EG:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv i vilka olika redovisnings- och ansvarsfrågor behandlas.¹⁴

Trots försök till tydligare reglering, inbegripet domslut efter olika redovisningstvister¹⁵, är frågan om ansvar för ett företags redovisning mer aktuell än någonsin. Detta kan bland annat utläsas av Förtroendekommissionens betänkande, i vilket framgår att *"okunskapen om vem som bär ansvaret för den finansiella rapporteringen är besvärande på många håll. Den vanligaste missuppfattningen är att det är bolagets revisor som bär detta ansvar."*¹⁶

Nuvarande lagstiftning fastställer att det är styrelsen som ansvarar för ett företags organisation och förvaltningen av dess angelägenheter.¹⁷ Härmed avses även ekonomiska förhållanden. Styrelsen skall se till att företagens organisation är utformad så att kontroll kan utföras på ett

---

⁶ Sarbanes-Oxley Act, 2002

⁷ Levander, *USA-lag hotar svenska toppchefer*, Dagens Industri (2005-02-25)

⁸ Finansdepartementet, *Promemoria om informationskrav i noterade företag m.m.*, 2006

⁹ SOU 2004:47, s. 18. Med självreglering avses regler som företag frivilligt kan ansluta sig till.

¹⁰ Svensk kod för bolagsstyrning

¹¹ 2004/109/EG

¹² Finansdepartementet, *Promemoria om informationskrav i noterade företag m.m.*, 2006. Begreppet god redovisningssed kan beskrivas som en etablerad företagspraxis, vilken är förenlig med lag och normgivning och som håller en god kvalitet.

¹³ 2004/109/EG

¹⁴ Ibid. och 2006/46/EG

¹⁵ Se exempelvis Svea hovrätts dom i mål nr T 6135-04 där revisorn slipper skadestånd trots eventuell skattemiss eller mål nr T 7706-05 där revisorn blir bristtäckningsansvarig för miljonbelopp

¹⁶ SOU 2004:47, Förtroendekommissionen, *Näringslivet och förtroendet*

¹⁷ ABL kap 8 § 4

Inledning

---

betryggande sätt. Revisorns uppgift är att granska den finansiella rapporteringen samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning.¹⁸

1.2 Problemdiskussion

Uppfattningen om vem som i praktiken är ansvarig för redovisningen är inte entydig. Inför implementeringen av Öppenhetsdirektivet i Sverige pågår en diskussion kring bestämmelsen om en särskild intygandemening i årsredovisningen, alltså en diskussion om ansvarfrågan. Svenskt Näringsliv menar att styrelsens ansvar inte bör utökas. Vidare argumenterar Svenskt Näringsliv för att en styrelseledamot inte kan begäras känna till vad god redovisningssed faktiskt innebär, vilket betyder att ledamoten inte heller skall behöva intyga sådana förhållanden.¹⁹ FAR SRS menar dock att det är styrelse och VD som har producentansvar för den finansiella rapporteringen, inte någon annan.²⁰

I och med den utökade fokuseringen på den interna kontrollen som följer av bland annat Kodens, skall risken för felaktig redovisning minska. Innebär detta att styrelsen fortsättningsvis inte behöver sätta sig in i redovisningsfrågor? I Sverige erbjuder de flesta noterade bolag introduktionskurser avseende företagsspecifika frågor till sina styrelseledamöter. Därutöver kan styrelseledamöter ta del av Stockholmsbörsens kostnadsfria utbildningar kring börsens regler. Andelen styrelseledamöter som utbildas inom redovisning förefaller vara liten. Kodens krav på revisionsutskott medför att särskild redovisningskompetens införs i styrelsen. Detta betyder emellertid inte att styrelsen och dess revisionsutskott skall ta ansvar för revisionen. Likaså skall revisorn inte medverka vid styrelsens beslutsfattande.²¹ Vanligen förlitar sig styrelsen på att revisorn skall upptäcka alla betydande felaktigheter i redovisningen, vilket komplicerar ansvarsfrågan. Det är inte rimligt, enligt gällande lagstiftning, att revisorn kan vara ansvarig för den redovisning som han eller hon skall granska.

Eftersom det verkar finnas oklarheter beträffande vem som egentligen är ansvarig för redovisningen, finner vi det intressant att genom en explorativ metod undersöka detta närmare.

1.2.1 Frågeställning

Ovanstående problemdiskussion leder oss till följande problemformuleringar:

- Vad finns det för uppfattningar om vem som är ansvarig för den externa redovisningen i noterade bolag? Vad är oklart och varför?
- Vad kan ett otydligt ansvar för redovisningen få för effekter?

---

¹⁸ ABL kap 9 § 3

¹⁹ Svenskt Näringsliv, *Remissyttrande om informationskrav i noterade företag* (2006-08-16)

²⁰ Träff, Brännström, *Visst behöver styrelsen skriva under sitt ansvar*, Dagens Industri (2006-03-13)

²¹ Malmeby, Brännström, *Revisorn borde granska alla kvartalsrapporter*, Dagens Industri (2004-04-23)

1.3 Syfte

Uppsatsens syfte är att bland styrelseledamöter, revisorer och jurister med lång yrkeserfarenhet göra en explorativ undersökning av uppfattningar kring ansvaret för noterade bolags externa redovisning. Vidare syftar uppsatsen till att undersöka eventuella otydligheter kring detta ansvar samt vilka effekter det kan få till följd.

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen avser att undersöka vem som är ansvarig för den externa redovisningen i noterade bolag utifrån svensk lagstiftning. Syftet är inte att utreda vad enskilda personer eller yrkeskårer anser om ansvarsfrågan, utan målsättningen är att fånga en bredare bild av frågan om ansvaret för redovisningen. Urvalet består därför av personer med lång erfarenhet av styrelsearbete, revision och juridik, företrädesvis personer som inte längre är yrkesverksamma och som därför fritt kan överblicka ansvarsfrågan och uttala sig om den allmänna uppfattningen kring ansvarsfrågan.

Vidare kommer uppsatsen att avgränsas till att enbart handla om ansvar i bolag som är noterade på Stockholmsbörsen och som tillämpar Koden. Uppsatsen avser inte att särskilt studera börsbolag som följer de amerikanska SOX-reglerna. Däremot kommer uppsatsen att innehålla en kortfattad jämförelse med USA i syfte att utvärdera effekter av den detaljerade reglering som följer av SOX. Uppsatsen avgränsas även vad gäller VD:s roll, varför vi inte kommer att behandla VD:s skadeståndsansvar.

2. METOD

I detta kapitel presenteras valet av metod för studien. Vidare beskrivs undersökningsinriktning, tillvägagångssätt vid datainsamling, urval och metod för analys. Slutligen diskuteras studiens tillförlitlighet.

2.1 Undersökningsinriktning

Studiens syfte påverkar uppsatsens undersökningsinriktning. Syftet är att göra en explorativ undersökning av uppsatsens frågeställningar om oklarheter kring ansvaret för redovisningen. Avsikten är också att visa vad ett eventuellt otydligt ansvar för redovisningen kan få för effekter och samtidigt undersöka möjliga åtgärder.

2.2 Kvalitativa och kvantitativa metoder

Vid insamlandet av information finns det många olika tillvägagångssätt. Två av dessa datainsamlingsmetoder är den kvalitativa respektive den kvantitativa metoden.²² Den kvalitativa metoden lämpar sig bra i studier som avser att finna förståelse och att upptäcka mönster ur en mer samhällsvetenskaplig inriktning. Starka egenskaper som kan förknippas med den kvalitativa metoden är helhetsbilder och förståelse.²³ Nackdelar med kvalitativa studier är att de kan uppfattas som ovetenskapliga, subjektiva och oprecisa.²⁴

Den andra metoden, den kvantitativa metoden, är en metod som karaktäriseras av matematik och statistik. Metoden har egenskapen att det är möjligt att göra generaliseringar av undersökningen. En svaghet i metoden är att relevansen av dessa generaliseringar inte alltid är stor i förhållande till det aktuella problemet.

Mot bakgrund av uppsatsens explorativa frågeställningar har vi valt att utgå från den kvalitativa metoden.

2.3 Datainsamling

Vid insamlandet av information till uppsatsen har primärdata och sekundärdata använts.

2.3.1 Primärdata

Primärdata i studien består av information som har samlats in på egen hand.²⁵ Studiens primärdata utgörs av intervjuer, vilket lämpar sig bra för kvalitativa undersökningar eftersom öppna frågor kan användas. Under själva intervjuerna användes ett formulär med teman och

---

²² Holme (1997), *Forskningsmetodik - om kvalitativa och kvantitativa metoder*, s. 13

²³ Ibid. s. 80

²⁴ Wallén (2003), *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, s. 73

²⁵ Ibid.

Metod

---

frågor som verktyg.²⁶ Därmed var det enklare att inte tappa ämnesfokus samtidigt som respondenten kunde berätta mer fritt inom vissa teman och frågor. Intervjumallen skapades med hjälp av teman som var nära kopplade till frågeställningarna. Under varje tema formulerades frågor som ansågs vara relevanta och intressanta att ställa. Intervjufrågorna utformades efter insamlandet och studerandet av sekundärdata.

Efter den första intervjun anpassades frågorna inför de följande intervjuerna med specifika och smala frågor för att nå djupare i ämnet. På så vis kunde luckor i det empiriska materialet fyllas, vilket stärkte analysen. Dessa frågor publiceras inte i någon särskild bilaga, utan har i första hand använts för att sätta fokus på några frågor där det saknades empiriskt material.

Vidare är det viktigt att respondenter har de egenskaper som krävs för att studiens syfte skall uppnås. I och med att ämnet kan upplevas som känsligt tillfrågades respondenterna om de ville vara anonyma i uppsatsen.

2.3.2 Sekundärdata

Sekundärdata är befintligt material som sammanställts tidigare för ett annat ändamål.²⁷ Studiens första del utgörs av sekundärdata. Materialet utgörs bland annat av facklitteratur, artiklar, lagtext och rättsfall om ansvar. Informationssamlingen började med utgångspunkt i begreppsförklaringar av redovisning och ansvar. Därefter insamlades information från lagstiftning, till exempel aktiebolagslagen och årsredovisningslagen. För att få en djupare förståelse av lagtexten användes även förarbeten och juridisk litteratur. Informationssamlingen kring den amerikanska regleringen begränsades till litteratur, då litteraturen ger en tolkande bild om uppfattningar av lagarna.

Vi bokade även ett möte med en bibliotekarie som hjälpte oss att finna mer information än det vi själva hade hittat inom ämnet. Vi hade på förhand skickat en förteckning med nyckelord och beskrivit ämnet för bibliotekarien. En fördel med att vi använt oss av artiklar är att materialet redan var sammanställt och att det således var mer lättbearbetat. Facklitteraturen har varit ett komplement till artiklarna för att finna en djupare förståelse av ämnet. Däremot var materialet inte anpassat till studiens syfte och frågeställningar, vilket gör att vi har fått selektera ut relevant information.

2.4 Urval

Urvalet av respondenter grundade sig främst i relevant erfarenhet av noterade bolag såsom lång erfarenhet av styrelsearbete, revision och juridik. Eftersom människan hela tiden får nya erfarenheter och beroendeförhållanden kan detta påverka hennes uppfattningar. För att förebygga detta har vi valt att använda oss av personer med lång arbetslivserfarenhet, i första hand personer som inte längre är yrkesverksamma. Vi bedömer att dessa har en fast och gedigen bild som inte förändras lika starkt med tiden, till skillnad mot någon som är oerfaren eller mitt i yrkeslivet. Därutöver har en inte längre yrkesverksam person större möjlighet att

---

²⁶ Se bilaga, Bilaga 1 – Frågeformulär

²⁷ Holme, s. 132

Metod

---

uttrycka sina egentliga uppfattningar eftersom han eller hon inte längre är bunden till någon specifik organisation.

En fördel med att urvalet skedde med icke-slumpmässig metod är att det blev möjligt att fokusera på undersökningens mer kvalitativa aspekter. Detta kan innebära att slutsatserna hade blivit annorlunda med andra respondenter. Vi är medvetna om detta och har sett undersökningen som en studie av flera möjliga.

För att söka fatt på uppfattningar kring ansvaret för redovisningen bestämde vi oss för att ta kontakt med personer med olika bakgrund. Respondenterna skulle ha lång arbetslivserfarenhet, företrädesvis inte längre vara yrkesverksamma. Målsättningen var att få kontakt med två personer med erfarenhet av styrelsearbete, två revisorer och två jurister. Med utgångspunkt i lagtext och förarbeten önskade vi med hjälp av respondenternas svar försöka lyfta fram olika uppfattningar kring vad som är oklart beträffande ansvaret för redovisningen samt vad det kan få för effekter. Anledningen till att vi ville få två juristers syn på ansvarsfrågan var att uppsatsens innehåll till viss del handlar om juridik. Avsikten var därmed att uppnå en ökad kvalitet i analysen. Därutöver ville vi tala med två personer med erfarenhet av styrelsearbete och två revisorer i syfte att få en bredare bild av uppfattningen kring ansvaret för redovisningen. Vi kommer nedan att redogöra för hur vi kom i kontakt med respondenterna.

Inledningsvis sökte vi efter en advokat i Göteborg med lång arbetslivserfarenhet samt erfarenhet av styrelsearbete i noterade bolag. Sökningar gjordes bland annat på de större Göteborgsbaserade advokatbyråernas hemsidor. En person som stämde överens med nämnda profil var advokat Claes Beyer, Mannheimer Swartling Advokatbyrå. Nästa mål var att finna två revisorer med lång erfarenhet av noterade bolag, i första hand personer som inte längre är verksamma. Inledningsvis kontaktades revisionsbyrån Ernst & Young som tipsade om Clas Blix, en delägare som nyligen gått i pension. Vidare kontaktades företrädare för revisionsbranschen som tipsade om ytterligare en erfaren före detta delägare på Ernst & Young, Edward Waller. Nästa målsättning var att finna två personer med lång erfarenhet av styrelsearbete i noterade bolag. Först och främst kontaktades en av grundarna till Styrelseakademien Västsverige, Björn O. Albrektson, som arbetar aktivt med styrelsearbete och undervisar styrelseledamöter i styrelsearbete. Därefter kontaktades, efter ett tips från företrädare för revisionsbranschen, Barbro Steenstrup som numera arbetar som senior advisor med styrelseinriktning och strategiskt arbete hos Directa AB. Slutligen kontaktades konkursförvaltare Susanna Tropp som arbetar på Ackordscentralen i Göteborg.

Uppsatsen har inte för avsikt att ställa yrkesgrupperna mot varandra, utan syftet är att undersöka olika uppfattningar kring ansvaret för redovisningen. Antalet respondenter har styrts utifrån upplevt materialbehov.

Respondenterna hade eventuellt berättat mer om de hade återgetts anonymt i uppsatsen. Vi har emellertid gjort bedömningen att det inte kom att påverka uppsatsens innehåll och dess slutsatser. Respondenterna, vilka är erkänt duktiga inom det svenska näringslivet, presenteras därför med namn i uppsatsen. På så vis är förhoppningen att respondenternas svar inte skall vara av sådan karaktär att de försöker framhäva sig själva eller vinklar svaren ur ett

egenintresse. Det faktum att intervjuerna inte spelades in tror vi har bidragit till att respondenterna har varit mer öppna.

2.5 Metod för analys

Samtliga intervjuer har skriftligen sammanfattats och presenteras var för sig i empirikapitlet. Syftet är inte att undersöka vad en styrelseledamot, revisor eller jurist tycker, men vi tror att det är bra att kunna redovisa ett tankesätt och en uppfattning hela vägen, istället för att skildra olika uppfattningar för läsaren. En annan anledning att redovisa intervjuerna var för sig är att vi i analysen integrerar olika personers uppfattningar.

Analysen bygger på studiens referensram och det empiriska materialet. Analysen utgörs av två teman som är hämtade från frågeformuläret och respondenternas svar. Vi har anpassat analysens teman efter uppsatsens frågeställningar och det material som framkommit under intervjuerna. Vi avser inte att jämföra det empiriska materialet, det vill säga olika respondenters svar mot varandra, utan vi vill istället teckna en helhetsbild av uppfattningarna. Fokus i analysen är dels att finna förståelse för uppfattningar beträffande ansvaret för redovisningen, dels att upptäcka eventuella mönster kring detsamma. Allt insamlat material skall således analyseras för att vi skall kunna lyfta fram oklarheter om ansvarsfrågan. Slutligen skall vi försöka skildra den problematik och de effekter som följer av ett otydligt ansvar, samt föra en diskussion om möjliga åtgärder.

2.6 Studiens tillförlitlighet

2.6.1 Validitet

Ett viktigt krav för undersökningen är dess validitet, vilket definieras som ett mätinstruments förmåga att mäta det som avses att mäta.²⁸ En förutsättning för en hög validitet är att det studien skall mäta är klart definierat och avgränsat. Det vi vill mäta är uppfattningar. Vi avser inte att mäta vad en specifik yrkeskår tycker. Förenklat har vi för avsikt att låta samtliga respondenters uppfattningar bilda en gemensam syn på uppsatsens frågeställningar. Vi har därför valt att inte använda oss av standardiserade frågor, utan frågorna har anpassats vid varje intervju i syfte att erhålla ett bättre underlag för studien. Vidare skall vi utreda ett ämne, inte personliga åsikter. Det vi vill mäta är respondentens uppfattning om ämnet, uppfattningar som de har fått på grund av sin långa yrkeserfarenhet. Till stor del handlar det om respondenternas egna uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisning. Därutöver avser vi att få respondenternas bild av hur omvärlden uppfattar ansvarsfrågan, det vill säga dels personer som respondenterna kommit i kontakt med under sitt yrkesliv, dels samhället i övrigt. Sammantaget är det respondenternas helhetsbild som vi har valt att studera.

Vid sammanfattning av intervjuerna har respondenternas uttryckssätt använts, för att deras svar inte skall förvrängas. Eftersom intervjuerna inte spelades in kan vi ha missat detaljer i respondenternas svar. Därför har vi efter intervjuerna tillsammans sammanfattat och diskuterat igenom svaren för att säkerställa att respondenterna tolkats på ett korrekt sätt.

---

²⁸ Wallén, s. 65

Validitet kan också ses som ett mått på hur bra en mätmetod är.²⁹ Mer konkreta exempel som skall höja studiens validitet är att intervjufrågorna är adekvata och anpassade till studiens frågeställningar. Uppsatsens intervjufrågor var tydligt formulerade för att respondenterna inte skulle misstolka dessa. Vid eventuella misstolkningar av frågorna lämnades förklaringar för att den specifika frågans syfte skulle uppfyllas. Begreppet ansvar är till exempel ett otydligt begrepp som kan uppfattas på många olika sätt. Vi har i det här fallet medvetet valt att låta respondenterna själva definiera begreppet ansvar, för att få fram deras syn på begreppet. Validiteten är också beroende av att de personer som intervjuas har erfarenheter som ligger nära studiens syfte och att de är villiga att dela med sig av sina erfarenheter. Respondenterna tillfrågades därför om de själva ansåg sig lämpade och om de var intresserade av en intervju efter att studiens syfte och frågeställningar hade presenterats.

2.6.2 Källkritik

Studiens källor och dess relevans har kritiskt granskats. Information som inte har ansetts tillförlitlig eller passande för studien har rensats bort.

Det föreligger en risk att respondenterna är färgade av de företag och branscher de har varit i kontakt med, eller representerar. Detta kan göra att objektiviteten ibland kan bli lidande.

När det gäller generaliserbarhet anser vi att det är svårt att bevisa rådande uppfattningar. Vi kan endast finna mönster och göra förenklade generaliseringar med hjälp av respondenternas svar. Intervjupersonerna kanske inte alls motsvarar vad majoriteten egentligen tycker. Den här studien är därför en studie av flera möjliga och bygger i första hand på respondenternas uppfattningar och erfarenheter. Studiens trovärdighet baserar sig därför till stor del på valet av respondenter och deras relevans för studien.

---

²⁹ Wallén, s. 68

3. REFERENSRAM

Referensramen inleds med en definition av begreppen redovisning och ansvar. Vidare följer ett avsnitt om reglering för noterade bolag i Sverige varefter referensramen avslutas med ett avsnitt om den amerikanska regleringen för noterade bolag.

3.1 Begreppen redovisning och ansvar

The American Accounting Association (1966) definierar redovisning (accounting) som "*The process of identifying, measuring and communicating economic information to permit informed judgements and decisions by users of the information.*"³⁰ Enligt denna definition utgör redovisningen en process som skall fånga upp ett företags händelser och dess finansiella effekter i sammanfattade rapporter, vilka i sin tur återspeglar ett företags resultat.³¹ Definitionen behandlar både den ekonomiska informationen (övervägande finansiell) och icke finansiell information. Syftet med redovisningen är att ge informationsstöd till användarna för att de skall kunna göra bedömningar och fatta beslut.³²

Föreställningen av begreppet redovisning och dess användare kan generellt ses ur två perspektiv.³³ Det första är av mer restriktiv karaktär och anger att redovisning handlar om aktieägarnas och finansiärernas perspektiv. Det andra förhållningssättet innebär att redovisningen studeras ur ett bredare perspektiv, mer utifrån alla användare och samhället i stort. Det är således viktigt att veta vem bolaget är ansvarig emot. Är det aktieägarna i första hand eller är det samtliga intressenter och samhället i stort? Under de senaste decennierna har det varit vanligt att företag vid upprepade tillfällen framhävt betydelsen av att ta sitt sociala ansvar, vilket är en dimension av begreppet ansvar, men vid sämre tider har det visat sig att företagen har tystnat och inte tagit sitt sociala ansvar fullt ut.³⁴

Redovisning definieras i denna uppsats som ett bolags offentliga finansiella rapportering och är därmed synonymt med begreppet finansiell rapportering (financial reporting).

Ansvar (accountability) definieras enligt Boland och Schultze (1996) som "*The capacity and willingness to give explanations for conduct, stating how one has discharged one's responsibilities, an explaining of conduct with a credible story of what happened, and a calculation and balancing of competing obligations, including moral ones.*"³⁵ Ofta känner företagen ett större ansvar än vad lagstiftningen kräver, exempelvis socialt ansvar, då det ibland ligger i företagets egenintresse att göra mer än vad lagstiftningen begär. Ett sådant agerande kan leda till respekt och förtroende från omgivningen och ett gott anseende som arbetsgivare, vilket genererar tillgångar för företagen. Exempelvis kan företagen erhålla högre

---

³⁰ Collier (2003), *Accounting For Managers - Interpreting Accounting Information For Decision-making*, s. 3

³¹ Ibid.

³² Ibid. s. 4

³³ Ibid.

³⁴ Hanson, s. 42-49. Med socialt ansvar avses i uppsatsen att ta hänsyn till etik, samhälle och miljö.

³⁵ Collier s. 4

varumärkesvärde och en ökad tillgång till motiverad och kompetent personal, som stärker företaget på marknaden.³⁶

En alternativ tolkning av ansvar är enligt Hoskin (1996) att *“accountability ranges more freely over space and time, focusing as much on future potential as past accomplishment.”*³⁷ De båda definitionerna av ansvar kan härledas till definitionen av begreppet redovisning.³⁸ Med hjälp av redovisning kan bolagen tillfredsställa dem som vill ha information om företaget och samtidigt visa att bolaget har agerat i enlighet med deras intressen.

3.2 Svensk reglering för noterade bolag

Samtliga noterade bolag i Sverige skall följa aktiebolagslagen, årsredovisningslagen, noteringskrav och noteringsavtal för respektive börs samt Svensk kod för bolagsstyrning. I det inledande avsnittet nedan följer kortfattade sammanfattningar av de olika regelverken med fokus på styrelsen, revisorn och redovisningen. Därefter kommer en mer utförlig redogörelse för styrelsens respektive revisorns ansvar enligt gällande lagstiftning, inklusive aktuella EG-direktiv.

3.2.1 Aktiebolagslagen (ABL)

Sverige fick den 1 januari 2006 en ny ABL. En av avsikterna med den nya lagen, som ersatte 1975 års ABL, var att skapa en större flexibilitet för företagen, exempelvis beträffande möjligheterna att reglera olika frågor i bolagsordningen.³⁹ Det har under årens lopp genomförts ett flertal förändringar av ABL, men för att lagen skall vara begriplig och användbar har alltså en ny lag tagits fram. ABL har till uppgift att skydda bolaget, aktieägare och andra intressenter såsom kunder, leverantörer och långivare genom tvingande regler. Genom så kallade dispositiva regler ges ägarna möjlighet att påverka reglerna för bolagets förvaltning. I den nya ABL regleras bolagets ledning och revision i lagens åttonde respektive nionde kapitel. Ett aktiebolags högsta beslutande organ är alltsedan 1848 års ABL bolagsstämman.⁴⁰ Samtliga aktiebolag är enligt ABL 7 kap. 10 § förpliktade att hålla bolagsstämman minst en gång per år. Bolagsstämman skall utse en styrelse med ansvar för bolagets organisation och förvaltning.⁴¹ I publika aktiebolag skall styrelsen bestå av minst tre ledamöter och bolaget skall alltid ha en verkställande direktör.⁴² Bolagets årsredovisning och bokföring skall granskas av en eller flera revisorer. Det är bolagsstämman som utser revisor.⁴³ Den granskning som revisorn utför skall även omfatta styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning.⁴⁴

---

³⁶ Europeiska Gemenskapernas Kommission, Green Paper - Promoting a European framework for corporate social responsibility, (2001), s. 8-10

³⁷ Collier, s. 4

³⁸ Ibid.

³⁹ Prop. 2004/05:85, s. 1

⁴⁰ Dotevall, s. 30

⁴¹ ABL, 8 kap. 4 §

⁴² ABL, 8 kap. 46 § och 50 §

⁴³ ABL, 9 kap. 8 §

⁴⁴ ABL, 9 kap. 3 §

3.2.2 Årsredovisningslagen (ÅRL)

ÅRL innehåller bestämmelser om upprättande och offentliggörande av årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport.⁴⁵ Av lagens andra kapitel framgår att en årsredovisning skall innehålla en balansräkning, en resultaträkning, noter och en förvaltningsberättelse. Noterade bolag skall även upprätta en finansieringsanalys, som skall ingå i årsredovisningen. Enligt ÅRL 2 kap. 2 § skall årsredovisningen upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed. Begreppet god redovisningssed kan beskrivas som en etablerad företagspraxis, vilken är förenlig med lag och normgivning och som håller en god kvalitet.⁴⁶ ÅRL ställer vidare krav på att redovisningen skall ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Vid behov skall tilläggsupplysningar lämnas. Med rättvisande bild menas att redovisningen i det enskilda fallet skall innehålla sådan ekonomisk information att läsaren kan få en så riktig bild som möjligt av bolagets ekonomiska situation.⁴⁷ Bolaget skall i förvaltningsberättelsen ge en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. Därutöver skall särskilda upplysningar lämnas, exempelvis vad gäller sådana händelser som är av väsentlig betydelse för bolaget.⁴⁸ I finansieringsanalysen skall bolagets finansiering och kapitalinvesteringar redovisas.⁴⁹

3.2.3 Svensk kod för bolagsstyrning (Koden)

I december 2004 presenterade Kodgruppen, under ledning av den tidigare finansministern Erik Åsbrink, en svensk kod för bolagsstyrning.⁵⁰ Koden är tänkt att gälla för samtliga noterade bolag, men i fråga om mindre bolag ställs inte samma krav på snabb anpassning. Syftet med en sammanhållen regelsamling är i första hand att fastställa en god sed för bolagsstyrning för svenska företag. Koden skall även bidra till att öka kunskapen om och förtroendet för svensk bolagsstyrning ur ett internationellt perspektiv. Reglerna är inte tagna direkt från ABL, utan skall utgöra en påbyggnad av lagens bestämmelser avseende bolagets organisation. Kodens regler bygger även vidare på den omfattande självreglering som finns i fråga om bolagsstyrning i Sverige. Med självreglering avses regler som företag frivilligt kan ansluta sig till, vilket är motsatsen till lagreglering som bygger på lagar och förordningar.⁵¹ Vid en internationell jämförelse kan nämnas att ABL reglerar en stor del av de frågor som behandlas i andra länders koder.⁵² I enlighet med Kodgruppens förslag skall de bolag som tillämpar Koden välja att antingen följa Kodens regler eller förklara och motivera de avvikelser som görs. Principen ”följ eller förklara” (comply or explain) har sitt ursprung i Cadbury-kommitténs ”Code of best practice” (bolagsstyrningskod) som introducerades på Londonbörsen år 1992. Vidare har EU-kommissionen yttrat att denna princip är lämplig för bolagsstyrningskoder.⁵³ Reglerna i Koden har utformats som anvisningar för bolag, vilket innebär att de i huvudsak är riktade till styrelsen. Den svenska Koden är inte tvingande. Det är

---

⁴⁵ ÅRL, 1 kap. 1 §

⁴⁶ Bokföringsnämnden, www.bfn.se (2006-12-21)

⁴⁷ Prop. 1995/96:10, kap. 8.2

⁴⁸ ÅRL, 6 kap. 1 §

⁴⁹ ÅRL, 6 kap. 5 §

⁵⁰ SOU 2004:130, s. 1

⁵¹ 2004:47, s. 18

⁵² Ernst & Young, *Bolagsstyrningskoden*, (2006), s. 2

⁵³ SOU 2004:130, s. 5

emellertid sedan den 1 juli 2005 ett måste för A-listebolag och större O-listebolag att tillämpa Koden enligt Stockholmsbörsens noteringskrav.⁵⁴

3.2.4 Stockholmsbörsens noteringskrav och noteringsavtal

Enligt Stockholmsbörsens noteringskrav punkt 4.1.1 skall styrelsen vara sammansatt på ett sådant sätt att den har tillräcklig kompetens och erfarenhet för att kunna leda och kontrollera ett noterat bolag samt kunna uppfylla de krav som ställs på ett sådant bolag.⁵⁵ Bolagets ledning skall vidare ha tillräcklig kompetens och erfarenhet för att kunna driva ett noterat bolag samt kunna uppfylla de skyldigheter som gäller för ett sådant bolag.⁵⁶ Lika viktigt som det är att bolaget uppfyller ovan nämnda krav, lika viktigt är det att styrelsen och ledningen förstår vilka krav och förväntningar som ställs på noterade bolag. Det är inte ett krav att hela styrelsen har erfarenhet från noterade bolag, men sammantaget skall styrelsen motsvara de kompetenskrav som ställs. Enligt noteringskraven skall bolaget i god tid före noteringen ha infört och upprätthållit erforderliga rutiner och system för informationsgivning, inkluderande system och procedurer för finansiell rapportering.⁵⁷

Noterade bolag i Sverige skall även teckna ett noteringsavtal. Syftet med noteringsavtalet är att säkerställa att värdepappersmarknadens aktörer förses med snabb, samtidig, korrekt, relevant och tillförlitlig information.⁵⁸ Enligt noteringsavtalet skall bolaget på sin hemsida redogöra särskilt för bolagsstyrningsfrågor och styrelsens sammansättning. Vad gäller styrelsen skall det framgå hur länge varje ledamot har ingått i styrelsen, ledamöternas huvudsysselsättning samt andra väsentliga styrelseuppdrag. Det skall även redogöras för föregående räkenskapsårs styrelsearbete, vilket inkluderar antalet sammanträden, ett sammandrag avseende arbetsordningen, eventuell förekomst av ersättnings- eller revisionsutskott samt en allmän beskrivning av viktigare frågor som behandlats under året.⁵⁹

3.3 Bolagsorganen styrelse, VD och revisor

3.3.1 Styrelsen

I alla aktiebolag skall det enligt ABL 8 kap. 1 § finnas en styrelse som ansvarar för bolagets organisation och förvaltning. Styrelsen utses av bolagsstämman om inget annat anges i bolagsordningen.⁶⁰ Enligt ABL 8 kap. 17 § skall en styrelse bestående av mer än en ledamot utse en ordförande inom sig. Ordföranden skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i lagen.⁶¹ Det är bolagsstämman som väljer styrelsens ordförande, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen eller har beslutats av bolagsstämman.

---

⁵⁴ Ernst & Young, *Bolagsstyrningskoden* (2006), s. 4

⁵⁵ Stockholmsbörsens noteringskrav 4.1.1

⁵⁶ Ibid. 4.1.2

⁵⁷ Ibid. 4.2

⁵⁸ Stockholmsbörsens noteringsavtal med handledningstext

⁵⁹ Bilaga 1 till Stockholmsbörsens noteringsavtal

⁶⁰ ABL 8 kap. 8 §

⁶¹ Se ABL 8 kap. 4-7 §§

I ett publikt aktiebolag får styrelsens ordförande och verkställande direktör inte vara samma person och styrelsen skall bestå av minst tre ledamöter, varav mer än hälften skall utses av bolagsstämman.⁶² Enligt Koden skall styrelsen inte vara större än att enkla och effektiva arbetsformer kan tillämpas.⁶³ Antalet styrelseledamöter skiljer sig naturligtvis mellan olika bolag. Styrelsens sammansättning skall vidare anpassas efter bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt samt präglas av mångsidighet och bredd avseende ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund i övrigt.⁶⁴ I noterade bolag är det särskilt viktigt att styrelsen kan agera utifrån en oberoende position. Koden ställer bland annat krav på att majoriteten av de bolagsstämmovalda styrelseledamöterna skall vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.⁶⁵ Oberoenderegler i Koden stämmer även överens med Stockholmsbörsens noteringskrav.⁶⁶ Det behöver därmed göras en specifik bedömning för varje enskild ledamot. Enligt Stockholmsbörsens noteringskrav skall minst två av de stämmovalda styrelseledamöterna, utöver kraven ovan, vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare. Minst en av dessa två ledamöter skall därutöver ha erfarenhet av de krav som ställs på ett börsnoterat bolag.⁶⁷

3.3.2 Styrelsens uppgifter

Styrelsens uppgifter framgår av ABL 8 kap 4 §. Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltning av bolagets angelägenheter. Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation. Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen⁶⁸ och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Om vissa uppgifter delegeras till en eller flera av styrelsens ledamöter eller till andra, skall styrelsen handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas. Bestämmelserna om styrelsens ansvar och behörighet i denna paragraf är tvingande och kan inte på något sätt avtalas bort, inte ens genom beslut från aktieägarna.⁶⁹

Ansvar för bolagets organisation

Styrelsens ansvar för bolagets organisation innefattar en skyldighet att se till att rutiner och funktioner är kvalitetssäkrade, vilket är en del av det övergripande ansvaret för en ändamålsenlig organisation.⁷⁰ Det kan handla om bolagets kvalitetssäkrade rutiner och funktioner såsom handläggningsrutiner, urval av medarbetare och kommunikation mellan olika befattningshavare. Såvida avser förvaltningen av bolaget omfattas bland annat långsiktiga beslut om bolagets framtida inriktning, åtgärder för organisation och planering

---

⁶² ABL 8 kap. 46 – 47 §§ och 49 §

⁶³ Svensk kod för bolagsstyrning, 3.2.2

⁶⁴ Ibid. 3.2.1

⁶⁵ Ibid. 3.2.4

⁶⁶ Ibid. 4.1.4

⁶⁷ Ibid. 4.1.5

⁶⁸ Med medelsförvaltning avses skötseln av de pengar och andra finansiella resurser företaget har för sin verksamhet, FARs Revisionsbok, 2004

⁶⁹ Andersson, Johansson, Skog, *Aktiebolagslagen: en kommentar*, 2006

⁷⁰ Prop. 1997/98:99 s. 205

Referensram

---

samt åtgärder för löpande drift och förvaltning som exempelvis nödvändig bokföring och redovisning. Majoriteten av nämnda åtgärder tar styrelsen inte aktiv del i, utan det är vanligen VD som sköter detta i takt med den löpande förvaltningen. En av styrelsens viktigaste uppgifter är att planera verksamhetens utveckling.⁷¹

Bedömning av bolagets ekonomiska förhållanden

Styrelsens uppgift avseende bedömningen av bolagets ekonomiska förhållanden kan tyckas följa av det som sägs om förvaltningen av bolagets angelägenheter. Det har dock ansetts nödvändigt att understryka styrelsens ansvar i denna fråga, varför en uttrycklig bestämmelse införts i den nya ABL.⁷² Även om styrelsen i arbetsordningen enligt ABL 8 kap. 6 § kan fördela arbetet mellan ledamöterna, svarar styrelsen kollektivt för bedömningen av bolagets ekonomiska förhållanden. Styrelsen skall därmed hålla sig uppdaterad vad gäller bolagets ekonomiska förhållanden för att kunna fullgöra denna skyldighet.⁷³ Vidare har aktieägarna rätt att kräva att styrelsen följer upp de omständigheter som är av betydelse vid en mera övergripande bedömning av bolagets ekonomiska situation. Denna uppgift är, och har länge varit, en av styrelsens viktigaste.⁷⁴ Om bolaget är moderbolag i en koncern skall styrelsens ansvar vad gäller bedömningen av den ekonomiska situationen komma att avse hela koncernen.⁷⁵

Kontroll av bolagets ekonomiska förhållanden

I enlighet med bestämmelsen om styrelsens ansvar för att bolagets förhållanden kontrolleras, skall styrelsen se till att bolagets organisation är utformad på ett sätt som möjliggör en tillfredställande kontroll av bolagets ekonomiska förhållanden⁷⁶. Koden ställer ytterligare krav på noterade bolag vad gäller intern kontroll, vilket behandlas i ett särskilt avsnitt nedan.

Styrelsens ansvar inte överlåtbart

Syftet med den sista bestämmelsen avseende styrelsens uppgifter i ABL 8 kap 4 § är att betona att styrelsens ansvar för medelsförvaltning, bokföring och ekonomiska förhållanden inte kan överlåtas på någon annan, varken genom delegation eller genom utfärdande av fullmakter.⁷⁷ Bestämmelsen, vilken är omformulerad i 2005 års ABL, innebär inte någon rättslig förändring. Det har dock av pedagogiska skäl ansetts vara nödvändigt med en varnande påminnelse om att styrelsen inte på något sätt kan komma ifrån sitt ansvar.⁷⁸

---

⁷¹ Prop. 1997/98:99 s. 205

⁷² Ibid. s. 206

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Andersson, Johansson, Skog, *Aktiebolagslagen: en kommentar*, 2006

⁷⁶ ABL 8 kap. 4 §

⁷⁷ Prop. 2000/01:150, s. 76

⁷⁸ Ibid., s. 185

3.3.3 Styrelsens uppgifter enligt Koden

I Koden utvecklas innebörden av styrelsens ansvar och uppgifter ytterligare. Enligt punkt 3.3.1 i Koden är styrelsens huvudsakliga uppgift att förvalta bolagets angelägenheter med hänsyn till ägarnas intresse av en långsiktigt god kapitalavkastning. Styrelsen skall även fortlöpande utvärdera bolagets operativa ledning och tillse att bolaget har effektiva system för uppföljning och kontroll. All uppföljning skall göras i förhållande till de fastställda målen. Det är också styrelsens ansvar att se till att de lagar och regler som gäller för bolagets verksamhet efterlevs.⁷⁹ I Koden har vidare införts en regel avseende en årlig utvärdering av styrelsen. Såvitt avser denna utvärdering kan styrelsen välja huruvida utvärderingen skall genomföras av någon utomstående eller av styrelsen själv. Det enda Koden kräver är att utvärderingen skall ske genom en systematisk och strukturerad process. Eftersom en sådan utvärdering ger ett bättre underlag till styrelsens utvecklingsarbete, torde styrelsen själv vilja delta i arbetet med utvärderingen, oavsett om den utförs internt eller externt.⁸⁰

3.3.4 Styrelsens ansvar för intern kontroll

Som framgår av ABL 8 kap. 4 § tredje stycket ansvarar styrelsen för att bolagets förhållanden kontrolleras. Härvid skall, enligt ovan, styrelsen se till att bolagets organisation är utformad på ett sätt som möjliggör en tillfredställande kontroll av bolagets ekonomiska förhållanden. Styrelsen har även till uppgift att se till att bolagets kontrollfunktioner är väl anpassade till det enskilda fallet.⁸¹ Det faller sig dock naturligt att bolagets operativa ledning driver och sköter utvecklingen av system för intern kontroll.⁸² Den interna kontrollen skall säkerställa att bolaget följer tillämpliga externa och interna regler. Vidare är det nödvändigt att i större bolag ha kvalitetssäkrande funktioner för att kunna hantera såväl finansiella som operativa risker.⁸³ Kontroller av detta slag bör ingå i ett system för löpande rapportering. Internrevision är i somliga bolag nödvändigt. I de fall internrevision saknas måste styrelsen se till att en jämförbar kvalitetssäkring görs på annat sätt. I sista hand kan styrelseledamöter själva genomföra fortlöpande kontroller av bolagets ekonomiska förhållanden.⁸⁴ Enligt Koden skall styrelsen årligen redogöra för den interna kontrollen i en särskild rapport, vilken bolagets revisor därefter kan låtas granska.⁸⁵ Syftet med reglerna om intern kontroll i Koden har varit att anpassa styrelsearbetet i noterade bolag i Sverige till den pågående utvecklingen mot en internationell standard.⁸⁶

3.3.5 Kompetenskrav för styrelsen

Såvitt avser kompetenskrav för styrelseledamöter framgår av Koden punkt 3.2 att styrelsen skall ha en sammansättning som ger utrymme åt de olika kompetenser och erfarenheter som

---

⁷⁹ Svensk kod för bolagsstyrning, 3.1

⁸⁰ SOU 2004:130, s. 22

⁸¹ Prop. 1997/98:99, s. 205

⁸² SOU 2004:47, s. 244

⁸³ Ibid.

⁸⁴ SOU 2004/05:85, s. 311

⁸⁵ Svensk kod för bolagsstyrning, 3.7.2, justerat 2006-09-05, numera frivilligt med revisors granskning

⁸⁶ SOU 2004:130, s. 29

Referensram

---

erfordras för att styrelsen effektivt och självständigt skall kunna förvalta bolagets angelägenheter. I samma stycke står även att styrelsen bör förnyas i erforderlig takt med beaktande av utvecklingen av bolagets verksamhet och behovet av kontinuitet i styrelsearbetet.⁸⁷ Det är av stor betydelse för ett bolag att dess styrelse och ledning har kunskap om bolaget och dess verksamhet. Styrelsen bör även ha god kunskap om hur bolaget har organiserat exempelvis sin interna rapportering, den interna kontrollen avseende finansiell rapportering och processen för offentliggörande av finansiella rapporter.⁸⁸ Enligt Koden skall varje styrelseledamot genomgå nödvändig introduktionsutbildning samt övrig utbildning som styrelseordföranden och ledamoten gemensamt finner lämplig.⁸⁹

Stockholmsbörsen har en approximativ uppfattning om när styrelse och ledning kan anses besitta tillräcklig kunskap om bolaget för att bolaget i sin tur skall uppfylla kraven för notering. Först och främst skall personen i fråga ha varit aktiv i bolaget under som kortast en tremånadersperiod. Samma person skall även ha deltagit vid framtagandet av minst en kvartalsrapport eller årsredovisning före noteringen.⁹⁰ Styrelseledamöter och ledning skall bekräfta sin kompetens till Stockholmsbörsen genom exempelvis ett CV, ett intyg från en godtagbar tredje part eller på annat lämpligt sätt. För noterade bolag är det viktigt att styrelse och ledning har tillräckliga kunskaper om aktiemarknaden, särskilt vad gäller de regler som har speciell betydelse för bolaget. Stockholmsbörsen håller därför regelbundet utbildningar för styrelseledamöter och ledande befattningshavare i dessa frågor.

3.3.6 Revisionsutskott i styrelsen

Inom en styrelse utses vanligen olika typer av utskott, exempelvis revisionsutskott med uppgift att säkerställa bolagets redovisning och interna kontroll. Sedan år 2005 skall alla bolag som följer Koden inrätta ett revisionsutskott bestående av minst tre ledamöter.⁹¹ Införandet av revisionsutskott förespråkas även i en rekommendation från EU-kommissionen.⁹² Majoriteten av ledamöterna i utskottet skall enligt Koden vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen. Vid sidan av detta skall minst en ledamot i utskottet vara oberoende i förhållande till bolagets större ägare. Om bolagets verkställande direktör ingår i styrelsen får denne inte vara ledamot av utskottet.

Utskottets verksamhet är en del av styrelsens arbete, varför det är styrelsen som bär det totala ansvaret. För att detta skall fungera krävs att revisionsutskottet löpande rapporterar till styrelsen. Revisionsutskottet skall vara ett beredningsorgan till styrelsen. I USA är däremot en Audit Committee (revisionsutskott) ett självständigt organ med beslutanderätt, vilket i sin tur medför ett ökat ansvar.⁹³

---

⁸⁷ Svensk kod för bolagsstyrning, 3.2

⁸⁸Handledning Stockholmsbörsens noteringskrav, 2006-10-02

⁸⁹ Svensk kod för bolagsstyrning, 3.3.4

⁹⁰Handledning Stockholmsbörsens noteringskrav, 2006-10-02

⁹¹ Svensk kod för bolagsstyrning, 3.8.2

⁹² EU Commission, Recommendation on the role of non-executive or supervisory directors, 2004

⁹³ Ernst & Young, *Effektiva revisionsutskott*, (2005)

Referensram

I dagsläget har drygt 30 % av de svenska noterade bolagen på Stockholmsbörsen inrättat ett revisionsutskott.⁹⁴ De bolag som väljer att inte införa ett sådant utskott skall ange skälen till detta samt beskriva hur styrelsen behandlar redovisningsfrågor. Beroende på styrelsens sammansättning bör bolaget överväga huruvida nyttan överstiger kostnaden med ett revisionsutskott. Syftet med att samla redovisningsfrågor i ett särskilt utskott är att förbättra och effektivisera styrelsens arbete, eftersom det kan vara svårt för styrelsen som helhet att avsätta den tid för fördjupning som krävs.⁹⁵ I och med inrättande av ett revisionsutskott kommer kontakter med bolagets revisor i första hand att gå via utskottet. Utskottet får därmed ett ansvar för att rapportera revisorns riskbedömningar och dylikt till styrelsen.

3.3.7 Verkställande direktören (VD)

Enligt ABL 8 kap. 50 § skall styrelsen i ett publikt företag alltid utse en VD att sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar.

VD:s uppgifter framgår av ABL 8 kap. 29 § och omfattar att sköta den operativa verksamheten. Avgränsningen mellan styrelsens och VD:s ansvar skall klargöras av skriftliga instruktioner från styrelsen.⁹⁶ Med hjälp av sådana instruktioner kan styrelsen i stor utsträckning eliminera tveksamheter avseende arbetsfördelningen dels mellan styrelsens ledamöter, dels mellan styrelsen, styrelsens arbetsutskott, styrelsens ordförande, VD, direktionen, divisionsstyrelserna och övriga organ som kan ingå i organisationen.⁹⁷ Instruktionerna till VD ingår i styrelsens ansvar med hänsyn till en ändamålsenlig organisation samt en tydlig arbets- och ansvarsfördelning mellan de olika bolagsorganen. VD:s del i styrelsearbetet går bland annat ut på att rapportera till styrelsen om bolagets utveckling samt att tillhandahålla information som underlag för dess arbete.⁹⁸ Den information som VD skall förse styrelsen med skall vara tillräckligt saklig, utförlig och relevant för att styrelsen skall ha möjlighet att fatta väl underbyggda beslut. Dessutom skall styrelsen hållas informerad om bolagets utveckling.⁹⁹ Enligt Koden har VD en särskild roll i styrelsearbetet, oavsett om denne är styrelseledamot eller inte. VD skall se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen erhåller erforderlig information som underlag för dess arbete.¹⁰⁰

3.3.8 Revisorn och revisionen

Ett aktiebolag skall enligt ABL 9 kap. 1 § ha minst en revisor. Det är bolagsstämman som utser revisor.¹⁰¹ Revision har varit en del av den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen sedan 1895 även om reglerna har utvecklats och skärpts över tiden.¹⁰² Den borgerliga regeringen har i budgetpropositionen för 2007 föreslagit förenklade regler för mindre aktiebolag, vilket

---

⁹⁴ Ernst & Young, *Effektiva revisionsutskott*, (2005)

⁹⁵ *Ibid.*

⁹⁶ ABL 8 kap. 7 §

⁹⁷ Prop. 1997/98:99, s. 303 f

⁹⁸ Svensk kod för bolagsstyrning, 4.1

⁹⁹ *Ibid.*, 4.1.1

¹⁰⁰ SOU 2004:130, s. 31

¹⁰¹ ABL 9 kap. 8 §

¹⁰² Andersson, S, Johansson, S, Skog, R, *Aktiebolagslagen: en kommentar*, 2006

innefattar en undantagen revisionsplikt för mindre aktiebolag. Motiveringen till detta är att småföretagen skall kunna minska sina administrativa kostnader.¹⁰³ Lagstiftaren har uttalat sig ett flertal gånger i denna fråga och anser att en sådan plikt bör bestå för samtliga aktiebolag. Några av de skäl som framhållits är att det för både aktieägare och andra intressenter är viktigt att bolagets verksamhet och ställning kontrolleras av ett sakkunnigt och självständigt organ samt att företagsledningen faktiskt kan dra fördel av en kompetent granskning.¹⁰⁴

3.3.9 Revisorns uppgifter

Revisorns uppgifter kan utläsas i ABL 9 kap. 3 §. Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och VD:s förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionsredovisning kräver. FAR SRS beskriver förenklat god revisionsredovisning som god redovisning bland erfarna revisorer med stor integritet och professionellt omdöme.¹⁰⁵ Den goda revisionsredovisningen beskrivs ytterligare av FAR SRS i rekommendationen Revisionsstandard i Sverige (RS).

Om bolaget i fråga är moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen, om en sådan har upprättats, samt koncernföretagens inbördes förhållanden. Styrelse och VD har vidare en upplysningsplikt gentemot revisorn enligt ABL 9 kap. 7 §, vilken är tänkt att underlätta revisorns arbete. Det framgår inte av lagen hur omfattande revisorns granskning skall vara, utan lagstiftaren hänvisar istället till god revisionsredovisning. Det är den statliga myndigheten Revisorsnämnden som ansvarar för att god revisionsredovisning utvecklas på ett tillfredsställande sätt. Slutligen är det domstolarna som ytterst avgör innehållet i begreppet god revisionsredovisning.¹⁰⁶

Revisorns granskning kan ske antingen genom en granskning av kontroller eller i form av en substansgranskning. Kontrollgranskningen innebär att revisorn testar bolagets interna kontroller medan substansgranskningen innebär att revisorn genomför en egen granskning av exempelvis bolagets resultaträkningsposter. Vanligtvis sker en kombination av de två metoderna. Revisorn skall skaffa sig tillräcklig förståelse för bolagets redovisningssystem och system för intern kontroll för att kunna utforma granskningsåtgärder som säkerställer att revisionsrisken minskar till en godtagbar nivå. Med revisionsrisk menas risken för att revisorn gör ett oriktigt uttalande i revisionsberättelsen.¹⁰⁷

Kontrollen av bokföringen kan sägas vara en förberedelse inför granskningen av årsredovisningen. Det är dock nödvändigt att bolagets affärshändelser granskas löpande för att styrelse och ledning skall kunna underrättas om eventuella brister.¹⁰⁸ Vad gäller revisorns granskning av styrelsens och VD:s förvaltning hänvisas även här till god revisionsredovisning. I samband med granskningen av förvaltningen är frågan om ansvarsfriheten betydelsefull. Av ABL 7 kap. 11 § framgår att årsstämman skall slå fast huruvida styrelsen och VD skall beviljas ansvarsfrihet. Ett sådant beslut grundar sig till stor del på ett uttalande från revisorn. I

---

¹⁰³ Prop. 2006/07:1, Utgiftsområde 24: Näringsliv, s. 49

¹⁰⁴ Prop. 1997/98:99, s. 127, SOU 2004/05:LU23, s. 28

¹⁰⁵ FAR SRS, www.farsrs.se (2006-12-11)

¹⁰⁶ Prop. 2000/01:146

¹⁰⁷ RS 400, Riskbedömning och intern kontroll, punkt 2

¹⁰⁸ Andersson, Johansson, Skog, (2006) *Aktiebolagslagen: en kommentar*

Referensram

---

revisionsberättelsen är revisorn skyldig att påpeka om en styrelseledamot eller VD handlat i strid med ABL, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.¹⁰⁹ Revisorn skall i samband därmed ange om ansvarsfrihet av- eller tillstyrkes. Frågan om ansvarsfrihet berör endast möjligheten för bolaget att föra skadeståndstalan mot enskilda styrelseledamöter eller VD.¹¹⁰ Som framgår av RS 209 är revisorns granskning i detta sammanhang främst inriktad mot brister och försummelser samt om någon styrelseledamot eller VD:n har handlat i strid med ABL, ÅRL eller bolagsordningen.¹¹¹ Revisorn har därmed inte till uppgift att avgöra huruvida bolagets förvaltningsåtgärder varit lämpliga, utan revisorn är huvudsakligen ägarnas och andra intressenters kontrollorgan.¹¹²

Vid granskningen av ett bolags årsredovisning torde god revisionsbedömning innebära att revisorn skall granska samtliga uppgifter i handlingarna, även de som bolaget inte behöver publicera.¹¹³ Revisorns granskning skall slutligen mynna ut i en revisionsberättelse, vilken skall offentliggöras tillsammans med årsredovisningen.¹¹⁴

3.3.10 Revisorns kompetens och ansvar

Det är nödvändigt för revisorskåren att kunna garantera revisorernas specifika kompetens. För att förtroendet för revisionsbranschen skall bibehållas måste revisorernas kunskap och vidareutbildning garanteras. Möjligheten för revisorer att efter examensprov hos Revisorsnämnden bli godkända eller auktoriserade bör tolkas som en stark vilja att säkerställa tillräcklig kompetens.¹¹⁵ Enligt Revisorslagen 4 § skall en godkänd revisor bland annat yrkesmässigt utöva revisionsverksamhet, vara bosatt i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, varken vara i konkurs eller ha näringsförbud, ha den utbildning och erfarenhet som behövs för revisionsverksamheten, hos Revisorsnämnden ha avlagt revisorsexamen, vara redbar och i övrigt lämplig att utöva revisionsverksamhet. En auktoriserad revisor skall uppfylla samma krav som angetts ovan med enda skillnaden att den auktoriserade revisorn skall ha avlagt högre revisorsexamen. Utöver den allmänna kompetens som revisorer skall besitta, är det av stor vikt att revisorn i varje enskilt fall skaffar sig kunskap om den granskade och dess verksamhet.¹¹⁶ En revisor skall även utföra sina uppdrag med opartiskhet och självständighet samt vara objektiv i sina ställningstaganden, enligt Revisorslagen 20 §. Revisionsverksamheten skall, enligt samma paragraf, organiseras så att revisorns opartiskhet, självständighet och objektivitet säkerställs.

Vad gäller ansvar skall revisorer och revisionsbolag enligt Revisorslagen 27 § teckna försäkring eller ställa säkerhet hos Revisorsnämnden för den ersättningskyldighet som revisorn eller bolaget kan ådra sig i sin revisionsverksamhet. I Revisorsnämndens föreskrifter om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet stadgas bland annat

---

¹⁰⁹ ABL 9 kap 33 §

¹¹⁰ Prop. 1997/98:99, s. 143

¹¹¹ RS 209, *Granskning av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, punkt 4*

¹¹² Prop. 1997/98:99, s. 76

¹¹³ Diamant, *Revisors oberoende – om den svenska oberoenderegleringens utveckling, dess funktion och konstruktion*, 2004, s. 151

¹¹⁴ ÅRL 8 kap. 3 §

¹¹⁵ Cassel, 1996, s. 153

¹¹⁶ *Ibid.*, s. 155

vilket försäkringsbelopp försäkringen lägst skall gälla med per skada och försäkringsår.¹¹⁷ Det har i flertalet artiklar debatterats kring revisorernas ansvarsförsäkringar. I och med att revisorerna kan betala är det lättare att stämma dem.¹¹⁸

3.3.11 Förväntningsgap

Syftet med revisionen är att öka trovärdigheten för ett bolags offentliga redovisning. Det ställs höga krav på revisorn för att detta mål skall uppnås. Revisorn skall vara oberoende i förhållande till bolaget och skall utföra sin granskning i sådan omfattning och med sådan noggrannhet att väsentliga fel och brister i den ekonomiska förvaltningen och redovisningen upptäcks. I samband härmed talas ofta om ett så kallat förväntningsgap mellan vad revisorn faktiskt gör och vad han eller hon har möjlighet att upptäcka, i förhållande till användarnas förväntningar.¹¹⁹ Det är orimligt att ansvaret för att minska förväntningsgapet och återställa förtroendet enbart skall åvila revisorerna. Riksdag och regering, relevanta myndigheter och olika typer av intressenter bör alla medverka till att förtroendet för revisorerna och revisionen bevaras.¹²⁰ En minskning av förväntningsgapet kan emellertid få oväntade följor. Det är exempelvis inte omöjligt att styrelseledamöter lämnar sina uppdrag när roll- och ansvarsfördelning mellan styrelse och revisor klargörs, vilket likväl inte bör förhindra pedagogiska åtgärder i syfte att tydliggöra rättsläget.¹²¹

3.4 Internationell påverkan på svensk lagstiftning

3.4.1 Styrelsens kollektiva ansvar

Den 21 maj 2003 antog EU-kommissionen en handlingsplan för att modernisera bolagsrätten och utveckla en effektivare företagsstyrning inom gemenskapen. En av de mest prioriterade uppgifterna var att förtydliga styrelsens kollektiva ansvar.¹²² Styrelsen skall bära ett kollektivt ansvar gentemot bolaget för upprättande och offentliggörande av årsredovisningar¹²³ och förvaltningsberättelser.¹²⁴ Detta framgår av de nyligen genomförda ändringarna av EG:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv, vilka båda har till uppgift att bidra till en harmonisering av redovisningen inom EU.¹²⁵ Det fjärde direktivet kom till år 1978 och behandlar årsbokslut i vissa typer av bolag, och det sjunde direktivet togs fram år 1983 och handlar om koncernredovisning. I syfte att öka förtroendet för ekonomisk rapportering inom

---

¹¹⁷ Revisorsnämndens föreskrifter om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet (RNFS 2001:2).

¹¹⁸ Froste, *Stäm revisorn – där finns pengar*, Affärsvärlden (2003-10-22)

¹¹⁹ SOU 2004:47, s. 249

¹²⁰ Cassel, s. 210

¹²¹ *Ibid.*, s. 212 f

¹²² 2006/46/EG, *Om ändring av rådets fjärde och sjunde direktiv*

¹²³ Med årsredovisning avses även koncernredovisning

¹²⁴ 2006/46/EG

¹²⁵ Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 om årsbokslut i vissa typer av bolag, Rådets sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 om sammanställd redovisning

EU skall styrelsen, enligt de senaste omarbetningarna av direktiven, vara skyldig att se till att den ekonomiska informationen ger en rättvisande bild.¹²⁶

3.4.2 Öppenhetsdirektivet

Styrelsens ansvar inbegrips även i det så kallade Öppenhetsdirektivet om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad.¹²⁷ Öppenhetsdirektivet antogs av EU-länderna i december 2004 och har till syfte att skapa gemensamma regler vad gäller informationskrav för noterade bolag. Kraven gäller finansiell rapportering, offentliggörande av förändringar i större värdepappersinnehav samt information från ett bolag till innehavare av värdepapper. Enligt Öppenhetsdirektivet artikel 4 punkt 2 c skall det i varje årsredovisning finnas en intygandemening där styrelsen försäkrar att redovisningen, såvitt de vet, har upprättats i enlighet med tillämpliga redovisningsstandarder och ger en rättvisande bild av tillgångar, skulder, finansiell ställning samt vinst eller förlust hos emittenten.

Öppenhetsdirektivet skall implementeras i Sverige under år 2007. Avsikten med de regler som följer av direktivet är inte att samtliga medlemsstater skall ha en identisk reglering, utan varje medlemsstat har möjlighet att fastställa reglernas omfattning.¹²⁸ Finansdepartementet har i en promemoria presenterat ett förslag till hur Öppenhetsdirektivet skall införlivas i svensk lagstiftning.¹²⁹ Sedan förslaget togs fram i april 2006 har myndigheter och organisationer fått lämna remissvar. Finansdepartementets målsättning är att under våren 2007 överlämna en proposition till riksdagen.

3.4.3 Intygandemening i årsredovisningen

FAR SRS föreslog i en skrivelse till Justitiedepartementet i oktober 2003 att styrelsens ansvar behövde förtydligas, exempelvis genom att införa en underskriftsmening i årsredovisningen. Styrelsens underskrift skulle därmed bidra till en ökad eftertanke och kontroll av uppgifterna i årsredovisningen.¹³⁰ Förtroendekommissionen, som tillsattes av regeringen år 2002 för att se över nödvändiga åtgärder i syfte att säkerställa förtroendet för näringslivet, har i sitt betänkande kommenterat styrelsens ansvar. I betänkandet framförs att ansvaret för den finansiella rapporteringen bör tydliggöras och att frågan bör bli föremål för lagstiftning.¹³¹ Många av de bolag som följer Koden har redan börjat tillämpa en underskriftsmening genom vilken styrelse och VD skall försäkra att, såvitt de känner till, årsredovisningen är upprättad i överensstämmelse med god redovisningssed och att lämnade uppgifter stämmer med faktiska förhållanden.¹³² Detta får även till följd, enligt Förtroendekommissionens betänkande, att producentansvaret för redovisningen klargörs.¹³³

---

¹²⁶ 2006/46/EG

¹²⁷ 2004/109/EG, Om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad och om ändring av direktiv

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Finansdepartementet, *Promemoria om informationskrav i noterade företag m m*, 2006

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ SOU 2004:47 s. 239 f

¹³² Svensk kod för bolagsstyrning, 3.6.2

¹³³ SOU 2004:47 s. 239

Öppenhetsdirektivets förslag till intygandemening i årsredovisningen har i Finansdepartementets promemoria anpassats till svenska regler. Till följd därav har benämningen ”tillämpliga redovisningsstandarder” bytts ut till ”god redovisningssed”, enligt ÅRL 2 kap. 2 §. En anpassning har även skett till ÅRL:s bestämmelse om rättvisande bild.¹³⁴ Vid undertecknande av en koncernredovisning skall intygas att redovisningen är upprättad i enlighet med internationella redovisningsstandarder, det vill säga International Financial Reporting Standards (IFRS) för de noterade bolagen. Öppenhetsdirektivet ställer vidare krav på att det i årsredovisningen skall framgå vilka befattningar undertecknande personer har. Det förekommer ingen motsvarande regel i gällande svensk rätt, vilket bör justeras enligt Finansdepartementet.¹³⁵

Intygandemeningen och styrelsens ansvar

Styrelseledamöters personliga ansvar som behandlas bland annat i ABL stämmer dock inte till fullo överens med intygandemeningen i Öppenhetsdirektivet. Av direktivet följer att styrelsen skall intyga att årsredovisningen ”såvitt de vet” har upprättats i enlighet med tillämpliga redovisningsstandarder. En sådan formulering kan tolkas som om ansvar endast uppkommer vid avsiktliga försummelser. I ABL 29 kap. 1 § föreskrivs emellertid en ersättningskyldighet för den styrelseledamot som uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget. Eftersom intygandemeningen inte är ämnad att förändra gällande ansvarsfördelning bör den svenska bestämmelsen utformas för att bättre spegla det verkliga ansvarsförhållandet. Finansdepartementet anser därför att ordalydelsen ”såvitt de vet” bör avskaffas.¹³⁶ FAR SRS instämmer i denna del och anser vidare att det är ytterst angeläget att tydliggöra vem som har ansvaret för den finansiella rapporteringen.¹³⁷ Svenskt Näringsliv menar å andra sidan att det finns en risk för att ett sådant garantiliknande intygande kan komma att leda till ett ökat ansvar. Om redovisningen skulle visa sig vara felaktig kan det vara svårt för en styrelseledamot att hävda att dennes intygande inte varit oaktsamt.¹³⁸ Svenskt Näringsliv framhåller även att styrelsen inte kan förväntas känna till vad god redovisningssed innebär i varje enskilt avseende. En styrelseledamot skall därför inte behöva intyga förhållanden som han eller hon inte kan förväntas känna till.¹³⁹ I SOU 2004:47 som handlar om förtroendet för näringslivet framgår att styrelsen måste ha den kompetens som krävs och att det inte är tillräckligt att styrelsen, som ofta är fallet, förlitar sig på revisorn i redovisningsfrågor.¹⁴⁰ Genom att införa en intygandemening i årsredovisningen förtydligas vem som har producentansvaret för den finansiella rapporteringen. Motsvarande förtydligande finns redan i revisionsberättelsen. Enligt SOU 2004:47 är det angeläget att klargöra ansvarsförhållandena kring redovisningen i svenska bolag.¹⁴¹

---

¹³⁴ ÅRL 2 kap. 3 §

¹³⁵ Finansdepartementet, *Promemoria om informationskrav i noterade företag m m*, (2006-04-27)

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ FAR SRS, *Remissyttrande angående informationskrav i noterade företag, m m*, (2006-08-15)

¹³⁸ Svenskt Näringsliv, *Remissyttrande angående informationskrav i noterade företag, m m* (2006-08-16)

¹³⁹ *Ibid.*

¹⁴⁰ SOU 2004:47, s. 207

¹⁴¹ SOU 2004:47, s. 239

3.5 Bolagsorganens skadeståndsansvar

3.5.1 Styrelseledamöters skadeståndsansvar

Av ABL 29 kap. 1 § följer att en styrelseledamot som avsiktligt eller av oaktsamhet skadar bolaget skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen. Det skadeståndsrättsliga ansvaret är personligt, även om styrelsen är ett kollektivt bolagsorgan. Vanligen är det lättare att kräva ansvar för någon av styrelsens uppgifter som anges specifikt i lagen, exempelvis upprättande av kontrollbalansräkning.¹⁴² Om en styrelseledamot vidtagit en åtgärd av extraordinär beskaffenhet brukar skadeståndsansvar vanligtvis inträda, men om åtgärden inte strider mot det i bolagsordningen angivna verksamhetsföremålet eller syftet med verksamheten kan fullt ansvar inte åläggas en styrelseledamot.¹⁴³ Vidare skall varje styrelseledamot se till att besitta tillräcklig kunskap, dels om ABL och bolagsordning, dels om bolagets verksamhet för att kunna förstå och följa bolagets utveckling.¹⁴⁴

Styrelsens tillsynsplikt är av stor betydelse, eftersom flertalet av styrelsens förvaltningsuppgifter delegeras nedåt i organisationen. Tillsynsplikten gäller för samtliga styrelseledamöter, oavsett typ av engagemang i bolaget, vilket innebär att varje ledamot skall eftersträva att vara uppdaterad vad gäller bolagets ekonomiska situation.¹⁴⁵ Enligt ABL 8 kap. 4 § skall styrelsen fortlöpande se till att bolagets ekonomiska förhållanden kontrolleras på ett betryggande sätt och att VD fullgör sina plikter mot bolaget. I de fall det uppmärksammas att VD inte förvaltar sin uppgift på lämpligt sätt, bör ytterligare information införskaffas, exempelvis från bolagets revisor.¹⁴⁶

En styrelseledamot kan inte frias från tillsynsplikten på grund av att han exempelvis saknar arvode eller att uppdraget endast är av formell natur, vilket framgår av NJA 1974 s 297. HD har i detta fall uttalat att den som åtar sig uppdraget att vara ledamot av ett aktiebolags styrelse, kan inte för att befrias från att fullgöra de förpliktelser som följer med sådant ledamotskap åberopa enbart att styrelseuppdraget varit av formell natur eller att han inte förstått innebörden av uppdraget.

Inom en styrelse kan ansvaret fördelas på olika sätt, vanligen utgår man dels från rättslig grund, vilket innefattar ABL och bolagsordning, dels efter faktisk ansvarsfördelning. Däremot finns inga fasta regler eller tydlig praxis för hur ansvaret skall fördelas inom styrelsen.¹⁴⁷ Om en ledamot reserverar sig mot ett visst beslut kan det ur bevissynpunkt vara bra att notera detta i protokollet. Såvitt avser bevisning i övrigt är det enklare att utreda styrelseledamöters skadeståndsansvar om det finns en tydlig skriftlig arbetsordning.¹⁴⁸ En ledamot som besitter

---

¹⁴² ABL 25 kap. 13 §

¹⁴³ Dotevall, s. 87

¹⁴⁴ Ibid., s. 58

¹⁴⁵ Ibid., s. 102

¹⁴⁶ Ibid., s. 105

¹⁴⁷ Arlebäck, s. 176

¹⁴⁸ Prop. 1997/98:99, s. 82

specialistkunskaper inom ett särskilt område anses ha ett större ansvar för sitt arbetsområde. Detta innebär att ledamöterna i revisionsutskottet innehar ett större ansvar för redovisningsfrågor än övriga ledamöter i styrelsen.¹⁴⁹ Resterande ledamöter i styrelsen innehar istället ett så kallat övervakningsansvar över revisionsutskottets arbete.

3.5.2 Revisorerers skadeståndsansvar

En revisor kan enligt samma grunder som enskilda styrelseledamöter bli skadeståndsskyldig.¹⁵⁰ Följaktligen skall den revisor som uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget ersätta skadan. I de fall revisorerna är flera har de ett solidariskt ansvar för att ersätta skadan. Ansvaret kan emellertid jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.¹⁵¹

Enligt ABL 9 kap. 3 § skall en revisors granskning vara så omfattande som god revisionssed kräver. Med avseende på att god revisionssed definieras dels i rekommendationer och praxis, dels i revisorsnämndens disciplinärenden, är det enklare att fastställa revisorns ansvar än styrelseledamöters ansvar.¹⁵² Det ställs även krav på att aktiebolag enbart skall anlita godkända eller auktoriserade revisorer, vilket medför en viss kunskapsnivå.¹⁵³

Revisorer har till skillnad från styrelseledamöter omfattande ansvarsförsäkringar. Efter flertalet skandaler har revisorer på senare tid blivit skadeståndsskyldiga för miljonbelopp. I dagsläget skulle revisorerans ansvarsförsäkringar dock bara täcka cirka fem procent av de större internationella skadeståndsanspråken. Om samtliga krav skulle falla ut, skulle med stor sannolikhet minst en av ”the big four” försvinna.¹⁵⁴ I en nyligen genomförd studie av London Economics föreslås därför att det bör införas ett tak för revisorerers skadeståndsansvar.¹⁵⁵ London Economics är en av Europas främsta konsultbyråer inom ekonomi och resultaten från deras undersökningar kan även komma att påverka svenska förhållanden.¹⁵⁶ Förslaget om ett tak för skadeståndsansvaret diskuteras således även i Sverige. FAR SRS har uppmärksammat Justitiedepartementet och EU-kommissionen på behovet av ett tak för revisorns skadeståndsansvar. Frågan har även tagits upp av Nordiska Revisorsförbundet som föreslår att även styrelseledamöter skall ha ansvarsförsäkringar.¹⁵⁷

3.5.3 Jämkning av skadeståndsansvar

Om flera personer skall ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet, enligt ABL 29 kap. 6 §. Skadeståndet kan emellertid, enligt ABL 29 kap. 5 §, jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt. Skadeståndet kan fördelas dels mellan individer i bolaget, dels mellan olika bolagsorgan inom ett bolag. Vanligtvis påverkas fördelningen av organisationsstrukturen och bolagsorganens

---

¹⁴⁹ Ernst & Young, *Effektiva revisionsutskott* (2005)

¹⁵⁰ ABL 29 kap. 2 §

¹⁵¹ ABL 29 kap. 5-6 §§

¹⁵² Moberg, s. 147

¹⁵³ ABL 9 kap. 13-16 §§

¹⁵⁴ London Economics, Highlights from the Executive Summary of the study on auditors' liability, 2006. The big four utgörs av de fyra största revisionsbyråerna; Deloitte, Ernst & Young, KPMG och PricewaterhouseCoopers.

¹⁵⁵ Ibid.

¹⁵⁶ London Economics, www.londecon.co.uk (2006-12-19)

¹⁵⁷ Precht, *Revisorn är samhällsbyggare*, Balans nr 1 2007, s. 17-18

Referensram

---

uppgifter och samarbete. Det finns två typer av ansvar, självständigt och parallellt, vilket innebär att flera bolagsorgan kan bli skadeståndsskyldiga för samma handling.¹⁵⁸ Bolagets ledning har ett självständigt ansvar, vilket inte avtar till följd av revisorns granskning. Detta innebär att styrelsen inte kan komma undan sitt ansvar genom att exempelvis beskylla revisorn för att ha undanhållit relevant information.¹⁵⁹

3.5.4 Praxis

I en hovrättsdom från 2005 friades en revisor från att betala skadestånd trots en eventuell skattemiss.¹⁶⁰ Det framgick inte av bolagets årsredovisning att bolaget skulle komma att drabbas av en stor skattekostnad. Revisorn ansågs dock inte genom utelämnande av sådana uppgifter ha orsakat någon direkt skada, varför målet inte fördes vidare.

I NJA 1998 s 734 dömdes en revisor att betala skadestånd på grund av felaktiga uppgifter i årsredovisningen i ett bolag som senare gick i konkurs. HD fann inga skäl att på grund av bankens medvållande jämka revisorns ansvar. Revisorn dömdes därmed till att betala hela det yrkade beloppet, det vill säga det belopp som banken visste täcktes av ansvarsförsäkringen. I HD:s dom framgår att varken domstolen eller revisorn tagit upp frågan om styrelsens tillsynsansvar. Det förekommer därmed ingen diskussion om jämkning av skadeståndet med hänsyn till styrelsens ansvar.

I ett annat fall blev en revisor bristtäckningsansvarig för miljonbelopp.¹⁶¹ Revisorn tillstyrkte i detta fall slutredovisningen i bolaget, trots tveksamheter kring en skattefråga. Hovrätten ansåg att revisorn borde ha reagerat mer kraftfullt med tanke på den osäkerhet som förelåg. Till följd av detta resonemang ansåg hovrätten att revisorn hade avvikit från vad som kan krävas av en revisor och att denne därmed brutit mot god revisionssed. Revisorn dömdes slutligen till bristtäckningsansvar för hela det yrkade beloppet. En av domarna var dock skiljaktig och menade att revisorn inte skulle bära hela ansvaret ensam, utan att ansvaret skulle jämkas. Det framgår dock inte på vilket sätt och vilka andra som i så fall skulle bära ansvaret.

Frågan om jämkning tas även upp i NJA 2006 s 136 där en revisor vållade bolaget skada genom utförande av sitt uppdrag. HD ansåg inte att skadeståndet skulle jämkas. Vid frågan om eventuell jämkning kan noteras att HD kommenterade att revisorns ansvarsförsäkring kunde inverka på bedömningen av skadeståndet i det enskilda fallet.

Slutligen bör nämnas Gusumfallet, ett omtalat rättsfall beträffande ansvaret för redovisningen. Gusum Bruk försattes i konkurs år 1988. Aktieägarna väckte därefter skadeståndstalan mot bolagets revisor mot bakgrund av att denne inte hade upptäckt felaktigheterna i redovisningen i samband med revisionen. I tingsrättens dom framgår att rätten i stort sett hade gått igenom FAR SRS rekommendationer punkt för punkt vid kontrollen av de faktiska omständigheterna, något som leder fram till frågan om huruvida ”den perfekta revisionen” skall utgöra mall för domstolens bedömning. Revisorn ansågs ha handlat i strid med god revisionssed och därmed genom oaktsamhet ha medverkat till den felaktiga årsredovisningen och aktieägarnas skada.

---

¹⁵⁸ Aldeholm, Olsson, *Revisorns juridiska ansvar. Mot bakgrund av Fermenta och Gusum*, Balans, 1995, nr 11, s 9

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Svea hovrätt, mål nr T 6135-04

¹⁶¹ Ibid., T 7706-05

Tingsrätten dömde därför revisorn till att utbetala skadestånd, enligt ABL 9 kap. 7 § och 29 kap. 2 §. Vid fastställandet av skadeståndet togs revisorns yrkande om jämkning upp. Med hänsyn till bland annat revisorns bedömda ”skuldgrad”, beslutade tingsrätten att jämka skadeståndet till en sjättedel av det yrkade beloppet. Utöver detta förelåg inga andra omständigheter som gav anledning till jämkning. Av tingsrättens dom framkom även att revisorns ansvarsförsäkring hade beaktats i detta sammanhang. Frågan om styrelsens skadeståndsansvar berördes inte i detta mål, vilket kan ha orsakats av att rätten enbart har bokat av aktuella revisionsrekommendationer. Tingsrättens dom överklagades till Svea Hovrätt och parterna förliktes. Därmed undanröjdes tingsrättens dom.¹⁶²

3.6 Amerikansk reglering för noterade bolag

Nedan kommer den amerikanska Sarbanes-Oxley Act att presenteras. Därefter görs en jämförelse mellan USA och Sverige.

3.6.1 Sarbanes-Oxley Act

En av de amerikanska bolagslagarna är Sarbanes-Oxley Act (SOA, även kallad SOX) och den tillkom 2002 som en reaktion på de stora redovisningsskandalerna i USA.¹⁶³ Lagen har fått sitt namn efter dess upphovsmän Paul Sarbanes och Mike Oxley som fick sitt lagförslag underskrivet av president George W. Bush. Lagen berör amerikanska och icke-amerikanska bolag som har aktier noterade på den amerikanska börsen och som därmed ger ut finansiell information angående bolagets ekonomiska ställning.¹⁶⁴

Ett syfte med lagen är att eliminera risken för bedrägerier och återställa investerarnas förtroende.¹⁶⁵ ”SOX ...establishes or adopts standards for auditing, quality control, ethics, and independence.”¹⁶⁶ Syftet med lagen har också varit att ta fram en tydligare reglering som kan garantera att innehållet i de finansiella rapporterna stämmer överens med verkligheten och att minimera riskerna.¹⁶⁷

I praktiken påverkas CEO (VD) och CFO (finansdirektör) av SOX på så vis att de måste ta ansvar för företagets finansiella uttalanden. ”They must certify that they each have reviewed the statements, that they make no false material statements and do not omit any material facts, and that they fairly present the financial state of the companies.”¹⁶⁸ SOX innebär också att företagets CEO och CFO vid varje rapporttillfälle måste intyga att den interna kontrollen uppfyller angivna krav och att alla detaljer finns dokumenterade. I SOX ställs betydligt

---

¹⁶² Aldeholm, Olsson, *Revisorns juridiska ansvar. Mot bakgrund av Fermenta och Gusum*, Balans, 1995, nr 11, s 8-14

¹⁶³ Webster (2004), *Accounting For Managers*, s. 192

¹⁶⁴ Jorion (2003), *Financial Risk Manager Handbook*, s. 600

¹⁶⁵ *Ibid.*, s. 600

¹⁶⁶ Webster, s. 192

¹⁶⁷ Sarbanes-Oxley Act (2002)

¹⁶⁸ Webster, s. 192

Referensram

---

strängare krav än tidigare på den redovisning och information som noterade bolag skall offentliggöra och som innefattar en mycket hög detaljeringsgrad.¹⁶⁹

En ny obligatorisk rapport som har skapats till följd av krav på interna strukturer är en rapport som berör den interna kontrollen i företagen.¹⁷⁰ Den interna kontrollen är således i fokus i SOX och på grund av detta har många företag tagit sig tid till att analysera och förenkla deras interna processer.¹⁷¹ En positiv effekt av SOX är att den kan ge till resultat ett automatiskt arbetsflöde. Om en process är automatiserad är den enklare att bestyrka och certifiera.¹⁷²

Bolag som följer SOX skall inrätta revisionsutskott (audit committees) bestående av medlemmar ur bolagets styrelse. Utskottets medlemmar måste vara helt oberoende och får inte ta emot någon ersättning från bolaget. Revisionsutskotten skall vara direkt ansvariga för att tillsätta bolagets revisorer. De skall bestämma ersättning till revisorerna och upprätta instruktioner för att ta emot och behandla klagomål från bolaget. Det kan till exempel handla om redovisningen, revisionsärenden och intern kontroll.¹⁷³

SOX påverkar dessutom bemanningen av ett bolags styrelse då minst en person måste vara finansiell expert. Anledningen till denna åtgärd är att minimera revisorernas inflytande på styrelsen då det ställs högre krav på revisorns oberoende.¹⁷⁴ I och med de högre ställda informationskraven i noterade bolag har även styrelsens ansvar förtydligats.¹⁷⁵ Följer styrelsen inte de nya reglerna kan de dessutom straffas i form av böter upp till 5 miljoner dollar och de kan även få fängelsestraff upp till 20 år.¹⁷⁶ Det är således mycket stränga straff för brott mot SOX.

3.6.2 Jämförelse mellan USA och Sverige

USA leder ofta utvecklingen inom redovisning, revision och bolagsstyrning och därför är det intressant att göra en kortfattad jämförelse mellan den svenska och amerikanska regleringen beträffande ansvaret för redovisningen.

Ett tiotal svenska företag berörs av SOX då de har aktier som är noterade i New York. Exempel på sådana företag är Autoliv och Swedish Match.¹⁷⁷ EU-kommissionen har varit angelägen om att europeiska bolag skall medges undantag från de stränga SOX-reglerna. Detta motiveras genom att de amerikanska problemen inte passar in i europeiska länder som Sverige.¹⁷⁸

---

¹⁶⁹ Svernlöv & Blomberg (2003), *Ny Juridik 1:03*, s. 9

¹⁷⁰ Ibid. s. 193

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ Svernlöv & Blomberg, s. 13

¹⁷⁴ Jorion, s. 601

¹⁷⁵ Finansdepartementet, *Promemoria om informationskrav i noterade företag m m*, 2006

¹⁷⁶ Webster, s. 193

¹⁷⁷ Svernlöv & Blomberg, s. 10

¹⁷⁸ Ibid. s. 11

Referensram

Frågan om styrelsens ansvar är aktuell i både USA och Sverige. Enligt SOX-reglerna skall CFO i en särskild rapport till styrelsen intyga den finansiella rapporteringens riktighet.¹⁷⁹ Förtroendekommissionen menade i sitt betänkande att en liknande regel borde införas i Koden, vilket skulle stärka bokslutsprocessen och tydliggöra den interna ansvarsfördelningen.¹⁸⁰ Det skulle för styrelsens del underlätta behandlingen av svåra och osäkra frågor gällande redovisningen om finansdirektören tog fram ett sådant intyg. I samband med detta diskuterades även finansdirektörens och VD:s externa ansvar för den finansiella rapporteringen, vilket inte är föremål för denna uppsats.

---

¹⁷⁹ Sarbanes-Oxley Act (2002)

¹⁸⁰ SOU 2004:46, s. 240

4. EMPIRI

I följande kapitel presenteras det material vi har erhållit från intervjuerna. Samtliga intervjuer återges sammanfattningsvis i kronologisk ordning.

4.1 Presentation av respondenter

Vi har talat med sammanlagt sex personer, vilka samtliga har lång erfarenhet av antingen styrelsearbete, redovisning och revision eller juridik. Respondenterna, vilka presenteras ytterligare nedan, är:

Claes Beyer, advokat och konsult på Mannheimer Swartling Advokatbyrå i Göteborg
Clas Blix, auktoriserad revisor, tidigare VD och delägare på Ernst & Young, Stockholm
Edward Waller, före detta auktoriserad revisor, tidigare VD och delägare på Ernst & Young, Stockholm
Björn O. Albrektson, civilekonom och civilingenjör, en av grundarna till Styrelseakademien
Barbro Steenstrup, jurist och styrelseproffs, tidigare skattekonsult på KPMG, Stockholm
Susanna Tropp, jurist och konkursförvaltare på Ackordscentralen, Göteborg

4.2 Personlig intervju med Claes Beyer den 11 december 2006

Claes Beyer (1936) är advokat och arbetar som konsult på Mannheimer Swartling Advokatbyrå. Beyer har lång erfarenhet av styrelsearbete och var bland annat sekreterare i Volvos styrelse under 15 år. Beyer anlitas även som ordförande vid 10-15 bolagsstämmor per år och fungerar som rådgivare till ett större antal noterade bolag.

4.2.1 Utbildning för styrelseledamöter

På tal om styrelseledamöters utbildning nämnde Beyer först och främst utbildningskraven enligt Stockholmsbörsens noteringskrav. Syftet med sådan utbildning är att bibehålla förtroendet för bolagen. Det är vanligt med bolagsinterna introduktionskurser för styrelseledamöter i noterade bolag. Kurserna hålls ofta av ekonomi- och/eller finanschef och VD i syfte att ledamöterna skall få kunskap om viktiga frågor för det specifika företaget. Det kan handla om hur bolaget gör affärer, bolagets försäljning, räntefrågor, valutafrågor och viktiga nyckeltal för bolaget. Enligt Beyer innehåller introduktionskurser däremot inte någon utbildning i redovisning.

4.2.2 Definition av ansvar

Beyer menar att uppfattningen om vem som är ansvarig för redovisningen beror på hur ansvar definieras. Enligt Beyer finns tre olika typer av ansvar vilka listas nedan.

1. Att se till att något händer och genomförs, exempelvis att ekonomichef och finanschef ansvarar för att ta fram redovisningen.
2. Att arbetsuppgifter inte utförs eller missköts, vilket kan leda till att den ansvarige blir av med sin tjänst.
3. Att ha ett juridiskt ansvar, exempelvis styrelseledamöters och VD:s personliga skadeståndsansvar enligt ABL.

Beyer svarar bestämt att det enligt lagen är styrelsen som är ansvarig för redovisningen.

4.2.3 Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen

Vad gäller revisorers uppfattningar om ansvaret gör Beyer en jämförelse mellan dagens revisionsberättelse och en tio år gammal sådan. Hur tror revisorskåren att de ska få förtroende från aktiemarknaden genom att friskriva sig alltmer från ansvaret? Beyer anser dock att revisorerna i huvudsak har rätt. De har endast ett kontrollansvar och ett ansvar för att upptäcka fel. Principiellt är det styrelsen som ansvarar för att redovisningen är korrekt.

Det som revisorerna skall göra enligt revisionsberättelsen stämmer inte överens med verkligheten, menar Beyer. Revisorer är betydligt mer engagerade i företagets redovisning än de vill erkänna, exempelvis i mindre bolag som till stor del förlitar sig på sin revisor.

Styrelsen är inte anställd av företaget och majoriteten av dess ledamöter skall vara oberoende i förhållande till bolaget. Styrelsen tittar inte på enskilda redovisningsfrågor, vilket man inte heller kan begära. Styrelsen fattar beslut på grundval av information från VD med flera. Om det uppstår redovisningsproblem i ett bolag skall man hellre gå till de personer som har ett mer näraliggande ansvar och inte till enskilda styrelseledamöter.

Beyer tror att allmänheten vanligen har uppfattningen att det är styrelse och VD som är ansvariga för redovisningen. Det kan exempelvis gälla upprörda aktieägare som lägger ansvaret på styrelsen för att inga misstag skall förekomma i den finansiella rapporteringen. Enligt Beyer har revisorerna alltså enbart ett kontrollerande ansvar. Revisorerna kan inte ansvara för den redovisning som de inte själva har upprättat.

Varje enskild styrelseledamot är själv ansvarig för att besitta den insikt som behövs för uppdraget, menar Beyer. Saknas sådan insikt bör ledamoten tacka nej till styrelseuppdraget eller skaffa sig erforderlig utbildning. Styrelsens ordförande har ett övergripande ansvar för att ledamöterna skall förstå sina uppgifter. Stockholmsbörsen har, enligt Beyer, tagit på sig ett särskilt ansvar i form av att erbjuda utbildning till styrelseledamöter.

4.2.4 Ansvarsförsäkringar

Inom styrelsen har ledamöterna olika ansvar beroende på kompetens. Styrelseledamöter kan ha personliga ansvarsförsäkringar, vilket är mer vanligt i noterade bolag. Det kan vara ett sätt att locka kompetenta personer till bolagets styrelse. I USA har styrelseledamöter betydligt mer omfattande ansvarsförsäkringar. Enligt Beyer bör bolagsstämman fatta beslut angående ansvarsförsäkringar. Det förhindrar eventuella jävsfrågor, vilka kan uppstå om styrelsen själv beslutar om sådana ansvarsförsäkringar.

4.2.5 Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar

Lagen, det vill säga ABL, kan inte vara så mycket tydligare enligt Beyer. ABL gäller för såväl små som stora bolag, vilket kräver generella regler.

Efter skandalerna i USA uppstod en förtroendekris även i Sverige. Som en effekt av detta togs Koden fram. Koden kan sägas vara en upprepning av ABLs regler vad gäller bolagsstyrning. Koden innehåller inte särskilt mycket nytt utan har istället, enligt Beyer, en pedagogisk funktion. Beyer har själv varit med och tagit fram Mannheimer SwartlingsHandledning vid tillämpning av Koden.

Vad gäller den särskilda intygandemening som krävs av dels Koden, dels EG:s Öppenhetsdirektiv, anser Beyer att ansvaret är detsamma både före och efter underskriften. Ansvaret förändras inte genom att styrelsen uppger att redovisningen är riktig.

Införandet av revisionsutskott i noterade bolag är bra enligt Beyer. Fördelar med revisionsutskott är att styrelseledamöter med särskild kompetens arbetar med redovisningsfrågor. Frågorna får därmed större uppmärksamhet och fler problem kan upptäckas. Det är även bra att ledamöterna får betalt för att utföra särskilda uppgifter. En nackdel är, menar Beyer, att det kan skapas ett A- och B-lag, eftersom alla styrelseledamöter inte är delaktiga i samtliga frågor.

4.2.6 Jämförelse med USA

SOX-reglerna i USA innebär en ökad detaljeringsnivå. Detta beror till viss del på den anglosaxiska traditionen. Alltför detaljerade regler kan, enligt Beyer, få till följd att man enbart följer dessa slaviskt. Ett företag följer exempelvis reglerna A, B, C, D och E, men eftersom F inte är reglerat i lag anser företaget att det inte är nödvändigt att hantera F-problemet. Beyer förespråkar istället en mer generell reglering. Styrelsen får då ta ett tydligare eget ansvar.

SOX-reglerna togs fram av Sarbanes och Oxley efter Enron- och Worldcomskandalerna i USA. Beyer har uppfattat att dessa två inte är experter på varken företagande eller redovisning. I Sverige tillsatte regeringen efter skandalerna istället en förtroendekommission som bestod av experter på området, vilket enligt Beyer var en bättre lösning.

4.2.7 Kultur inom revisionsbranschen

Revisorerna själva tror uppenbarligen att deras uppträdande kan ha bidragit till missuppfattningar kring ansvaret för redovisningen, vilket bland annat har medfört att revisionsberättelsen har utvecklats på visst sätt. Beyer tror dock inte att någon annan har missuppfattat vem som är ansvarig för redovisningen till följd av revisorernas uppträdande.

4.2.8 Framtidsbedömning

Branschkunskap är viktig för att alla problem skall upptäckas, enligt Beyer. En redovisningsexpert kan upptäcka fler felaktigheter i redovisningen än en vanlig styrelseledamot. Därför menar Beyer att det är positivt med införandet av revisionsutskott.

Om problem och oklarheter uppstår avseende ansvaret för redovisningen avgörs detaljnivån slutligen i domstol. Beyer anser att det är positivt med gemensam reglering inom EU. IFRS gör det lättare och bättre för bolagen i deras arbete med redovisning. Ytterligare en fördel är att gränsdragningsfrågor försvinner. En nackdel med ökad internationalisering är, enligt Beyer, att bolag kan få svårigheter med att leva upp till efterfrågad grad av öppenhet på grund av olika traditioner avseende presentation av exempelvis lönenivåer.

För bolag som gör affärer med länder där korruption är vanligt, kan redovisningsproblemen komma att kompliceras. Ett problem inför framtiden är att korruption blir allt vanligare, trots att det idag finns fler regler och konventioner än tidigare.

4.3 Telefonintervju med Clas Blix den 14 december 2006

Clas Blix (1942) är auktoriserad revisor och arbetade under 40 år på revisionsbyrån Ernst & Young (och dess föregångare) där han även var VD och delägare. Blix har under sin tid på Ernst & Young arbetat med 25-30 börsbolag och har under många år även arbetat med utbildningsfrågor inom Ernst & Young. Därutöver har Blix konsulterat Bokföringsnämnden i olika frågor samt suttit med i FAR SRS redovisningskommitté och Finansinspektionens referensgrupp för finansiella institut och banker. Som författare har Blix bland annat medverkat till skrifterna Att ansvara vid akut eller befarad kris och Effektiva Revisionsutskott.

4.3.1 Definition av redovisning och ansvar

Inledningsvis konstaterar Blix att vi med redovisning i första hand avser årsbokslut, det vill säga den externa redovisningen. Enligt Blix är styrelse och VD ytterst ansvariga för årsredovisningen, medan ansvaret för delårsrapporter till större del kan delegeras till VD.

Vad gäller definitionen av ansvar handlar det, enligt Blix, i första hand om styrelsens kontrollansvar och hur långt det sträcker sig. Detta ansvar framgår av ABL. Om något verkar konstigt, det vill säga att styrelsen får signaler på att något verkar felaktigt, har styrelsen ett ansvar att undersöka detta. I vanliga fall skall dock styrelsen kunna lita på att interna kontrollsystem fungerar och att medarbetarna i bolaget sköter sina arbetsuppgifter.

4.3.2 Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen

Både styrelse och revisor är idag mer klara över sitt ansvar enligt ABL än tidigare. Blix uppfattar även att kunskapen inom media har förbättrats på senare tid. Detsamma gäller aktiemarknaden. På senare tid har flertalet utbildningar i redovisning för styrelseledamöter erbjudits, men intresset bland ledamöterna har varit svalt.

Styrelsens ansvar är oklart beträffande vilka detaljer de skall bry sig om. I exempelvis Skandia fanns många oklarheter vad gällde gränsdragningarna för styrelsens uppgifter. Vanligtvis anser styrelsen att den har gjort vad som behövs. Anledningen till att det uppstår oklarheter är, enligt Blix, att verkligheten är mer komplicerad än vad lagen reglerar. Som en konsekvens av detta kan den som är skicklig vilseföra bolaget. Detta fungerar dock inte i längden. Till slut kommer ofta sanningen fram och styrelsen kan då hängas ut i media. Det kan konstateras att media har stor möjlighet att påverka förtroendet för ett bolag och dess styrelse. I domstolsprocesser är det vanligt att styrelsen klarar sig, vilket kan bero på att det är oklart vad de skall utföra i detalj, enligt Blix. Det är exempelvis orimligt att kräva att en styrelse skall pricka av årsredovisningen mot huvudboken. Blix menar att en risk med ett oklart ansvar kan vara att om någon inte tar sitt ansvar kan andra drabbas och få bära skulden.

4.3.3 Ansvarsförsäkringar

Såvitt avser ansvarsförsäkringar anser Blix att det finns nackdelar med att styrelseledamöter har sådana försäkringar. Styrelseledamöter skall inte kunna luta sig mot en ansvarsförsäkring. Vidare skulle en ledamots agerande kunna påverkas i och med införandet av ansvarsförsäkring. Blix tror dock inte att detta är vanligt förekommande. Däremot kan det vara svårt för noterade bolag att locka till sig kompetenta styrelseledamöter utan att erbjuda en ansvarsförsäkring.

4.3.4 Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar

Blix anser att ABL är tillräckligt tydlig och att ansvaret därmed inte behöver förtydligas. Vad gäller Kodens förtydligas ansvaret enligt ABL ytterligare. Kodens krav på revisionsutskott leder däremot till att ansvaret blir otydligare, enligt Blix. Tidigare ansvarade styrelsen som helhet för redovisningen, men i och med införandet av revisionsutskott förflyttas en större del av ansvaret till ledamöterna i utskottet. En risk med detta kan vara att övriga styrelseledamöter lutar sig tillbaka och förlitar sig på att revisionsutskottet sköter sitt uppdrag. I och med att ledamöterna inom revisionsutskottet har ett större ansvar för redovisningen ökar risken för att endast utskottet kan komma att stämmas. Införandet av en intygandemening i årsredovisningar borde inte påverka ansvarsfrågan, enligt Blix. I USA skall CFO, utöver styrelse och CEO, underteckna intygandemeningen, vilket leder till en annorlunda ansvarsfördelning.

4.3.5 Åtgärder för att förtydliga ansvaret

Det är, enligt Blix, lagstiftaren som är ytterst ansvarig för att förtydliga ansvaret för redovisningen. För att förtydliga praxis har åtgärder vidtagits genom bland annat Förtroendekommissionens utredning om näringslivet och förtroendet. Även Näringslivets Börskommitté (NBK) skulle kunna medverka till att tydliggöra ansvaret, menar Blix. Revisorerna är angelägna om att klarlägga ansvaret för redovisningen, vilket framgår av den nya standardformuleringen i revisionsberättelsen. Vidare kan revisorer vid enskilda uppdrag klargöra ansvaret för redovisningen. Oklarheter i den offentliga debatten skall förklaras av branschorganisationen FAR SRS.

4.3.6 Framtidsbedömning

Vad gäller framtiden tror Blix att svensk reglering kommer att påverkas av den anglosaxiska utvecklingen även i fortsättningen, vilket innebär fler detaljer i regleringen. De amerikanska SOX-reglerna uppfattas av många i USA som ett tungt och överdrivet system. Kostnaden för att tillämpa SOX är alltför hög. Detta har även påverkat den finansiella marknaden då bolag drar sig från USA och väljer att istället noteras på exempelvis Londonbörsen. SOX ställer krav på att det i revisionsutskottet skall finnas en redovisningsexpert. Med tanke på det ansvar som denna expert innehar är det svårt att rekrytera sådana ledamöter till styrelsen på grund av stämningensrisken. Om detta sprids till Sverige kommer arvudet att öka drastiskt. Blix tror vidare på en ökad formalism inom regleringen, exempelvis ökat inslag av checklistor och fler intygandemeningar.

4.4 Telefonintervju med Edward Waller den 18 december 2006

Edward Waller (1932) har under många år varit delägare på revisionsbyråen Ernst & Young. Waller var även VD för dåvarande Hagströms Revisionsbyrå (som kom att ingå i Ernst & Young) under 18 år. Därefter arbetade Waller som Swedish Desk Partner på Ernst & Young i London under fem år. Numera har Waller olika typer av styrelseuppdrag.

4.4.1 Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen

På frågan om vem som är ansvarig för redovisningen svarar Waller klart och tydligt att det är styrelse och VD som besitter detta ansvar. Vad gäller styrelseledamöters allmänna uppfattning tror Waller att det är en nedärvd uppfattning att revisorerna skulle ha ett större ansvar än styrelsen för redovisningen. Styrelseledamöter har inte alltid gjort klart för sig vad som gäller. Det är säkert inte ovanligt att de tänker ”det är väl vi som har ansvaret, men revisorn har minsann ett ansvar han/hon också”. Revisorer i börsbolag är å andra sidan väl bekanta med gällande lagstiftning.

Waller tror att det i mindre bolag är betydligt vanligare att styrelse och ägare tror att revisorn har ett större ansvar, inte minst på grund av att revisorn är mer involverad i bokslutsarbetet i sådana bolag. Allmänheten är, enligt Waller, inte heller riktigt klar över vem som har det yttersta ansvaret. Efter olika redovisningsskandaler som exempelvis Skandia, har framkommit att inte heller aktieägare är medvetna om styrelsens ansvar.

4.4.2 Effekter av ett otydligt ansvar

Waller menar att ansvarsfördelningen mellan styrelse och revisor är oklar, vilket till stor del grundar sig i den traditionella uppfattningen enligt ovan. Det oklara ansvaret beror på att styrelseledamöter inte har fått klart för sig att de faktiskt har ett omfattande ansvar. Det kan få till följd att de inte heller bedömer information om redovisning som de borde. Enligt Waller beror misstag rörande redovisningsfrågor till största del på bristande information och inte, som många säkert tror, på medvetet felaktig information. Styrelsen skall se till att den får fullständig information för sitt beslutsfattande. Om så inte är fallet kan årsredovisningen bli missvisande. Waller ser vidare införandet av rapportering om intern kontroll som en bidragande faktor till en oklar ansvarsfördelning. Styrelseledamöter är, enligt Waller, vanligen inte insatta i hur bolagets interna kontroller fungerar, vilket medför en otydlig ansvarsfördelning.

4.4.3 Åtgärder för att förtydliga ansvaret

Enligt Waller skall båda parter svara för att ansvaret förtydligas, det vill säga både revisorer och styrelseledamöter. Revisorer skall klargöra vad som gäller och försöka sprida information om vem som är ansvarig för redovisningen. Såvitt avser styrelseledamöters kunskap om ansvaret beror det till stor del på personliga erfarenheter. För de styrelseledamöter som har en bakgrund som operativt ansvariga som VD i större bolag bör ansvarsfrågan vara klar. De här personerna har i de flesta fall kunskap om intern kontroll och hur den fungerar. Waller

nämner även att det i dagsläget finns ett flertal böcker som behandlar styrelseledamöters arbete och ansvar, vilket borde ha bidragit till ett förtydligande av ansvarsfrågan. Vidare borde organisationer som Aktiespararna, Svenskt Näringsliv och Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning hjälpa till i sådana här frågor. Tidigare har revisorerna stått relativt ensamma när de har försökt förklara vem som egentligen är ansvarig för redovisningen. Trots att revisionsberättelsen har utvecklats under åren tror Waller att det fortfarande finns styrelseledamöter som inte är medvetna om sitt ansvar. Slutligen är det alltid upp till individen, den som åtar sig ett uppdrag, att ta reda på vad som gäller.

4.4.4 Ansvarsförskjutning och revisorers ansvarsförsäkringar

När det först blev känt att revisorer hade ansvarsförsäkringar infann sig snart en tendens till att framföra krav på revisorerna, förklarar Waller. Då var det ingen idé att stämma styrelseledamöter. Skulden lades istället på dem som kunde betala. Waller nämner i samband härmed Skandia, där en kompetent advokat utsågs för att utreda affären. Advokaten i fråga förflyttade snabbt ansvaret från styrelsen till bland annat revisorerna. Den rapport som behandlade advokatens bedömning av affären publicerades dessutom mycket sent, vilket gjorde att nästan ingen hann göra något eftersom preskriptionstiden nästan tagit slut. Waller menar att detta var något som styrelsen låg bakom. Det är även intressant att de inblandade revisorerna friades efter en granskning av Revisorsnämnden. Skandiaskandalen är därmed ett tydligt exempel på att ansvarsfrågan är oklar, enligt Waller.

4.4.5 Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar

Waller anser inte att lagen behöver förtydligas. Det är innebörden som är problemet, inte vad som uttryckligen står i lagtexten. Egentligen är det inte konstigt att styrelsen är ansvarig för redovisningen. Styrelsen är ju ytterst ansvarig för allt, såsom marknadsföring, produktutveckling och ekonomifrågor. Styrelsen skall enligt lag vara sammansatt så att den består av personer med olika kompetenser. Waller trycker på att styrelsens huvudsakliga uppgift är att behandla långsiktigt strategiska frågor. Därutöver skall styrelsen se till att bolaget är organiserat på ett klokt sätt, vilket inkluderar duktiga medarbetare. Enskilda styrelseledamöter i exempelvis Sony Ericsson skall inte behöva förstå hur varje enskild del i en mobiltelefon fungerar. Lika lite skall varje styrelseledamot kunna koncernredovisningens uppbyggnad i detalj. Styrelsens uppgift är att se till att det inom organisationen finns den specifika kompetens som krävs för bolagets verksamhet. Det är dock alla styrelseledamöters skyldighet att ta reda på det som är nödvändigt för att styrelsen skall kunna fatta riktiga beslut.

Införandet av Koden tror Waller har bidragit till ett förtydligande av styrelsens ansvar. Vad gäller revisionsutskott anser Waller att det är viktigt med ett forum där redovisningsfrågor diskuteras. I och med att några styrelseledamöter arbetar särskilt med redovisning ges sådana frågor större utrymme, dels inom utskottet, dels i kommunikationen mellan utskottet och revisorn. Waller menar att redovisningsfrågor ibland kan vara av filosofisk karaktär eftersom frågorna innefattar svåra bedömningar. Vanligtvis har styrelsen inte möjlighet att avsätta tillräcklig tid för redovisningsdiskussioner vid sina sammanträden. Revisionsutskottet kan underlätta styrelsens arbete genom att hålla kortare dragningar om aktuella frågor. Styrelsens arbete blir mer effektivt, utskottet bidrar till ökade kunskaper inom redovisning och det blir

därmed lättare för styrelsen att fatta beslut. Därför tror Waller att revisionsutskottet fyller en viktig funktion.

Enligt Waller medför intygandemeningen ingen förändring i ansvarsfrågan i Sverige. Waller menar istället att intygandemeningen är ett resultat av att för många jurister har lagt sig i. Revisionsuppdraget har inte samma substans som tidigare. Idag skall börsrevisorn och dennes medarbetare fylla i för många checklistor. Waller anser att den alltmer formella revisionen har påverkats dels av utvecklingen i USA, dels av att fler jurister är involverade i regelutvecklingen.

4.4.6 Jämförelse med USA

När vi frågar om utvecklingen i USA och införandet av SOX säger Waller att den som vill vilseleda inte kommer att hindras av nya detaljerade regler. Det är attityden och seriositeten hos individen som är avgörande, inte antalet regler. Vidare menar Waller att det detaljerade regelsystemet i USA kan få till följd att det som inte finns reglerat uppfattas som tillåtet. Om styrelseledamöter skall ta ansvar för detaljfel kan styrelsen aldrig ägna sig åt sitt huvuduppdrag, vilket innefattar att arbeta med strategifrågor på lång sikt. Waller anser att utvecklingen i USA har fyllt en funktion så till vida att den har hjälpt övriga länder, inklusive Sverige, att lyfta fram en diskussion kring ansvar och reglering. Diskussioner om bland annat intern kontroll har gjort att många styrelseledamöter, revisorer och andra fått upp ögonen för ansvarsfrågan.

4.4.7 Framtidsbedömning

Revisorernas ansvar har, enligt Waller, klargjorts i den nya revisionsberättelsen, men revisorerna måste även fortsättningsvis vara tydliga vad gäller ansvaret för redovisningen. Vidare har FAR SRS ett ansvar att ta upp viktiga frågor i exempelvis tidskriften Balans. Waller anser att revisorer i allmänhet har blivit bättre på att synas i media och föra fram sina ståndpunkter.

När ansvaret för redovisningen är oklart är det även oklart vem som skall anklagas. Enligt Waller måste ansvarsfrågan tydliggöras för att ansvar skall kunna utkrävas. Revisorerna är inte alltid oskyldiga, men de har inte huvudansvaret för den finansiella rapporteringen. Det ansvaret åvilar styrelsen.

4.5 Personlig intervju med Björn O. Albrektson den 18 december 2006

Björn O. Albrektson (1944) är både civilekonom och civilingenjör. Albrektson är en av grundarna till Styrelseakademien Västsverige, vilket är en ideell förening som arbetar nationellt för att förbättra och utveckla styrelsearbetet i svenska företag. Han har även varit ordförande i Handels Vänner och Chalmersska Ingenjörsföreningen (grundad 1907). Albrektson har i dryga 12 år hållit diplomerade utbildningar för styrelseledamöter/ägare i styrelsearbete. Albrektson är vidare initiativtagare och medförfattare till skrifterna Introduktion till God Styrelsesed och Styrelseboken.

4.5.1 Styrelsens uppgifter

Enligt Albrektson handlar redovisning egentligen bara om en sak, nämligen balansräkningen. När styrelsen skall diskutera redovisningsfrågor skall de fokusera på huruvida balansräkningen är riktig eller inte. Det är vanligt att styrelse och VD lägger större delen av tiden på att diskutera resultatet, vilket på lång sikt inte gynnar bolaget. En VD i ett noterat bolag har ofta som målsättning att visa ett positivt resultat, vilket kan innebära att resultatet ibland manipuleras. Balansräkningen kan till skillnad från resultaträkningen inte manipuleras på samma sätt i det långa loppet. Därför menar Albrektson att styrelsen huvudsakligen skall granska bolagets balansräkning. Albrektson tror vidare att många styrelseledamöter litar på att revisorn har kontroll på det som de själva inte förstår, vilket innebär att styrelseledamöter inte alltid är medvetna om sitt ansvar och risken att bli skadeståndsskyldig. En huvudregel skall, enligt Albrektson, vara att ”gör inget som inte kan skrivas i Aftonbladet nästa dag”.

Styrelsen skall i huvudsak arbeta med strategifrågor i ett långsiktigt perspektiv. Vid en analys av vad bolaget tjänar pengar på fyller redovisningen en viktig funktion, enligt Albrektson. Det är i den finansiella rapporteringen som svaren finns. Styrelsens strategiska planer skall bland annat utgå från redovisningen, vilket innebär att det är naturligt att styrelsen ansvarar för att redovisningen är korrekt.

4.5.2 Styrelsens kompetens

Förre Volvochefen PG Gyllenhammar fick vid ett tillfälle frågan om ett aktiebolag är en demokrati eller en diktatur. Gyllenhammar svarade ”en diktatur, men förhoppningsvis en upplyst sådan”. Detta uttalande betyder, enligt Albrektson, att även Gyllenhammar var medveten om att styrelsens ansvar inte är tillräckligt tydligt för berörda parter.

Albrektson påpekar särskilt att styrelseledamöter är sysslomän åt bolaget och att det är aktieägarna som skall sörja för verksamheten genom att utse en styrelse. Beträffande styrelseledamöters okunskap om sitt ansvar berättar Albrektson om en liknelse med en nyckelknippa. När aktieägarna överlämnar nycklarna, det vill säga ansvaret, till styrelsen är det inte ovanligt att styrelseledamöterna inte känner till vart samtliga nycklar går. Enligt Albrektson behöver styrelseledamöter betydande utbildning i vad det innebär att arbeta i, alltså inte sitta i, en styrelse och vilket ansvar det medför.

Vad gäller Koden och införandet av revisionsutskott anser Albrektson att det är bra att styrelseledamöter får vara aktiva med särskilda uppgifter. Revisionsutskott är nödvändiga för att styrelsen skall kunna hantera redovisningsfrågor på ett bra sätt. Styrelsen måste ständigt utveckla och effektivisera sitt arbetssätt, till exempel genom att utse olika utskott. Bolaget tillförs således ny kompetens och har möjlighet att behandla fler och mer komplexa frågor än tidigare. I samband härmed nämner Albrektson ännu en gång att styrelsen inte får glömma bort att de utför sitt uppdrag för aktieägarna och att de därför skall satsa på det som ger mervärde på lång sikt.

4.5.3 Samspelet mellan styrelse, VD och revisor

Vid styrelsens genomgång av bolagets redovisning menar Albrektson att det är mycket viktigt att styrelsen är aktiv och ifrågasätter det som exempelvis VD eller ekonomichefen redogör för. Under genomgången skall framgå varför styrelsen skall tro att den finansiella rapporteringen är rimlig. Albrektson bedömer att det är vanligt att styrelsen ställer sådana frågor till revisorn, som faktiskt inte skall granska samtliga detaljer, istället för att tala med dem som inom bolaget arbetar med redovisningen. Det är inte revisorn som är ansvarig för att redovisningen är korrekt, utan revisorn skall endast granska bolagets årsredovisning och bokföring enligt god revisionsred. Ansvaret för redovisningen ligger hos styrelsen, vilket enligt Albrektson står klart och tydligt i ABL. Styrelsen ansvarar vidare för att organisationen är strukturerad på rätt sätt och att det inom bolaget finns den kompetens som krävs. Albrektson citerar ABL 8 kap. 4 § där det står att ”styrelsen skall se till att bolagets ekonomiska förhållanden kontrolleras på ett betryggande sätt”. Detta innebär, utan tvekan, att styrelsen måste förstå redovisningen för att kunna kontrollera den, enligt Albrektson.

4.5.4 Orsaker till ett otydligt ansvar för redovisningen

Albrektson förklarar att missuppfattningar kring ansvarsfrågan bland annat uppstår till följd av att man sällan talar om styrelsen. Istället nämns ledning, VD och revisor i olika sammanhang, vilket innebär att styrelsen får en relativt anonym roll. Även här har styrelsen ett ansvar för att synliggöra sin uppgift och sitt ansvar. Styrelseledamöter har var och en ett eget ansvar för att göra sin hemläxa och ta reda på vad som gäller. Nya ledamöter bör tillsammans med ekonomichefen gå igenom bolagets redovisning under ett antal dagar, menar Albrektson. Vanligtvis väntar sig styrelsen att revisorn har kontroll och finner därför inte anledning att sätta sig in i den finansiella rapporteringen. Detta är ett tydligt tecken på att styrelseledamöter inte är medvetna om sitt ansvar.

Revisorer tillskrivs bland aktieägare och styrelseledamöter ofta en annan roll än den egentliga. Till följd av enskilda revisorers kompetens och status uppfattas deras uttalanden vanligen som sanningar. Albrektson nämner som exempel en bolagsstämma i Prosolvía för ett antal år sedan där de mindre aktieägarna sa att ”inte kan vi små aktieägare ifrågasätta Sveriges bästa revisor”. Detta tyder på missförstånd dels vad gäller revisorns uppgift, dels avseende ansvaret för redovisningen.

Albrektson säger till sist att en styrelse aldrig skall ta emot nycklarna från aktieägarna om de inte vet vart de går.

4.6 Telefonintervju med Barbro Steenstrup den 20 december 2006

Barbro Steenstrup (1952) är jurist och har under många år arbetat som skattekonsult. Hon var tidigare ansvarig för skatterådgivningen för organisationens största kunder inom KPMG International i London och dessförinnan chef för skatte- och affärsjuridikverksamheten inom KPMG i Sverige. Numera är Steenstrup verksam som senior advisor med styrelseinriktning och strategiskt arbete hos Directa AB. Hon sitter även med i Styrelsepoolen och en särskild grupp inom Sjätte AP-fonden som bland annat arbetar med styrelsefrågor för noterade bolag.

4.6.1 Styrelseledamöters utbildning

Enligt Steenstrup är det inte vanligt att styrelseledamöter genomgår någon utbildning i redovisningsfrågor. Styrelseledamöter förväntas ha tillräckliga kunskaper inom detta område.

4.6.2 Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen

Vad gäller ansvaret för redovisningen svarar Steenstrup utan att tveka att det är styrelsen som innehar detta ansvar. Steenstrup menar vidare att det är förvånande att allmänheten verkar tro att revisorn är ansvarig. Det finns bristande kunskaper om ansvarsförhållandet på många håll. Bland styrelseledamöter i noterade bolag tror Steenstrup att de flesta nog inser sitt ansvar om man verkligen går till botten med ansvarsfrågan. Innan en sådan diskussion tas upp kan säkerligen många ledamöter tro att revisorn har ett visst ansvar för redovisningen. Kunskapen på aktiemarknaden om vem som är ansvarig för redovisningen är troligen blandad. Revisorer är däremot klara över ansvarsfördelningen, enligt Steenstrup.

4.6.3 Oklarheter kring ansvaret för redovisningen

Ansvaret för redovisningen är, enligt Steenstrup, oklart beträffande hur långt revisorns ansvar sträcker sig. Det är även vanligt att styrelsens ansvar blandas ihop med VD:s och ledningens ansvar, vilket leder till missuppfattningar om ansvaret. Allmänheten hör enbart talas om VD och ledning i media och styrelsen är vanligen ganska anonym. Det otydliga ansvaret kan få till följd att styrelsen inte alltid tänker sig för vid beslut i frågor som rör redovisning. Steenstrup tror dock att det idag finns en ökad medvetenhet om vad det innebär att sitta i en styrelse.

Enligt Steenstrup skall både styrelse och revisor förtydliga vem som är ansvarig för redovisningen. Det skall bland annat framgå i samband med att revisorn redogör för sitt uppdrag. Varje revisor bör klargöra sin roll för styrelsen. Vidare har branschorganisationen FAR SRS ett ansvar för att förmedla en korrekt bild av ansvarsfrågan.

4.6.4 Ansvarsförsäkringar

Vad gäller ansvarsförsäkringar tror Steenstrup inte att det har påverkat uppfattningen om vem som är ansvarig för redovisningen. Det blir allt vanligare att även styrelseledamöter har ansvarsförsäkringar. Steenstrup berättar att det finns en tydligt positiv inställning till att styrelse och VD skall ha sådana försäkringar. Det bör inte påverka styrelseledamöternas

arbetsinsats, enligt Steenstrup. Om ledamöterna skulle börja luta sig tillbaka och exempelvis missa en skattebetalning skulle följderna bli horribla. Steenstrup tror inte att det finns några sådana risker med styrelseledamöters ansvarsförsäkringar och ställer sig därför positiv till saken.

4.6.5 Reglering avseende styrelsens respektive revisorns ansvar

Lagen är tillräckligt tydlig avseende styrelsens ansvar för redovisningen, anser Steenstrup. Det innebär däremot inte att styrelseledamöterna alltid är medvetna om sitt ansvar. Enligt Steenstrup bör varje styrelseordförande sätta sig ned med samtliga styrelseledamöter och gå igenom ABL, punkt för punkt. Samma procedur skall sedan upprepas när nya styrelseledamöter tillkommer. Även om ledamöter i noterade bolag förväntas känna till sitt ansvar är en sådan genomgång nödvändig. Styrelseordföranden kan exempelvis ta upp ansvarsfrågan i samband med diskussioner om ansvarsförsäkringar.

Steenstrup ser positivt på utvecklingen innebärande att särskilda personer inom styrelsen bevakar olika områden. Det har inte funnits tillräcklig kunskap inom styrelser tidigare, inte ens i noterade bolag. Noterade bolag som följer Koden och som har inrättat revisionsutskott har många fördelar, menar Steenstrup. Inte minst får redovisningsfrågor större utrymme och bolaget blir noggrannare vid val av revisor. Revisorns uppdrag kommer i och med samarbetet med revisionsutskottet att tydliggöras. Därutöver blir kommunikationen mellan styrelse och revisor mer framträdande. Vanligtvis har VD och revisor betraktats som en enhet, men Steenstrup menar att det till följd av revisionsutskott kommer att tydliggöras att det är styrelse och revisor som skall utgöra en granskande enhet. Vad gäller diskussionen om en intygandemening i årsredovisningen tror Steenstrup inte att en sådan försäkran har någon större betydelse.

4.6.6 Jämförelse med USA

Utvecklingen av regleringen i USA har gått alldeles för långt, enligt Steenstrup. Möjligen var det nödvändigt att ta fram ett regelverk som SOX efter alla skandaler för att allmänheten skulle återfå förtroendet för bland annat revisionsbranschen. Steenstrup bedömer att utvecklingen kommer att gå tillbaka till en mer rimlig nivå.

4.6.7 Effekter av ett otydligt ansvar

Steenstrup ser som främsta nackdel med ett oklart ansvar att frågor som hamnar mittemellan olika enheter och funktioner inte granskas. Samtliga parter skall känna till sitt ansvar och som tidigare nämnts skall styrelseordföranden därför tillse att samtliga ledamöter läser på. Vidare skall revisorn redogöra för sitt uppdrag i den utsträckning som krävs för att klargöra ansvarsfördelningen. Steenstrup tror att det i framtiden kommer att bli en tydligare åtskillnad mellan styrelsens och revisorns ansvar för redovisningen samt att VD inte längre kommer att skylta i sådana sammanhang.

4.7 Telefonintervju med Susanna Tropp den 4 januari 2007

Susanna Tropp (1957) är jurist och har under hela sitt yrkesliv arbetat med obeståndsjuridik och konkurser på Ackordscentralen i Göteborg. Ackordscentralen är Sveriges ledande konsultföretag inom obeståndsfrågor.

4.7.1 Styrelsens ansvar

Enligt Tropp har styrelsen både ett direkt ansvar och ett indirekt ansvar för bolagets verksamhet. Vad gäller redovisningen är det styrelsens indirekta ansvar som står i fokus. Styrelsen skall tillse att det inom bolaget finns den kompetens och de funktioner som krävs för att redovisningen skall upprättas på ett korrekt sätt. Tropp anser att det måste finnas en ekonomichef och en redovisningsavdelning som sköter det praktiska arbetet med redovisningen. Den särskilda fackkunskap om redovisning som skall finnas inom bolaget, finns sällan inom styrelsen. Detta menar Tropp är helt naturligt. Styrelsens uppgift är att se till att redovisningsavdelningen är tillräckligt kompetent och att interna kontroller med mera fungerar. Även om det är styrelsen som undertecknar årsredovisningen, kan man inte kräva att styrelseledamöterna förstår alla bakomliggande redovisningsregler. I fråga om särskilda skatteregler anlitas vanligen externa skattekonsulter, vilket innebär att den kompetensen varken finns inom styrelsen eller i bolaget.

4.7.2 Uppfattningar om vem som är ansvarig för redovisningen

Uppfattningen om vem som är ansvarig för redovisningen varierar, enligt Tropp. I noterade bolag är de flesta styrelseledamöter säkerligen medvetna om sitt ansvar och revisorer har blivit allt mer noggranna med att tydliggöra vem som har ansvaret. Tropp berättar om ett exempel som ofta leder till problem. Styrelsen är som tidigare nämnts ansvarig för att ekonomichefen och redovisningsavdelningen upprättar redovisningen. När ekonomichefen stöter på svårigheter går denne till styrelsen för att be om råd. Styrelsen kontaktar sedan den person som de har förtroende för och som de anser har den kompetens som krävs, det vill säga revisorn. Det som vanligen följer är att revisorn hjälper bolaget och berättar hur de kan lösa sina redovisningsproblem. Vid granskningen godkänner sedan revisorn bolagets redovisning. Detta menar Tropp är ett vanligt problem som även kan bidra till missuppfattningar kring ansvarsfördelningen. Det finns en stor gråzon kring vad revisorn faktiskt upprättar och därefter granskar. Tropp vill emellertid framhålla att det är styrelsen som ansvarar för att ekonomiavdelningen fortlöpande skaffar sig den kompetens som krävs och att det är revisorns ansvar att säga nej till sådana uppgifter som han eller hon inte skall utföra med hänsyn till sitt oberoende.

Tropp berättar vidare att det är bolagsstämman som skall välja revisor och att det därmed är bolagsstämman som skall se till att bolaget har en revisor med tillräcklig kompetens och integritet. En revisor måste våga tacka nej till sådana arbetsuppgifter som inte ingår i uppdraget, varför yrkesetik och integritet är oerhört viktigt inom revisionsbranschen. Revisorn skall därutöver ha mod att anmärka på felaktigheter vad gäller såväl redovisning som styrelsens och VD:s arbete.

4.7.3 Effekter av ett otydligt ansvar

Ett otydligt ansvar kan, enligt Tropp, få till följd att det inte blir någon egentlig granskning. Om revisorn är inblandad både i upprättandet och i granskningen av redovisningen får bolaget följaktligen ingen riktig revision. Styrelseledamöter anser sig ofta vara befriade från ansvar efter det att revisorn har granskat och godkänt redovisningen, eftersom ledamöterna vanligen tror att revisorn upptäcker samtliga felaktigheter. Enligt Tropp är det utan tvekan så att revisorer ofta får stå till svars för misstag i redovisningen, vilket till stor del beror på att de har omfattande ansvarsförsäkringar. Det är naturligt att stämna den som kan betala.

4.7.4 Reglering avseende ansvaret för redovisningen

Vad gäller lagstiftningen av styrelsens och revisorns ansvar anser Tropp att det inte är något fel på lagen. Ansvaret skulle inte bli klarare genom en övertydlig lagstiftning, enligt Tropp. Effekterna i USA, där lagstiftningen är betydligt mer detaljerad än i Sverige, har blivit att när de ansvariga har kontrollerat samtliga punkter slutar de att tänka. Detta är något som Tropp menar är mycket farligt, eftersom begrepp som rimlighet, eftertanke och sunt förnuft uteblir vid arbetet med redovisningen. I Sverige är målsättningen att redovisningen skall ge en rättvisande bild av bolagets ställning. Tropp anser att begreppet rättvisande bild är fullt tillräckligt och att vi i Sverige inte skall ta efter utvecklingen i USA. Det finns enbart nackdelar med att gräva ner sig i detaljreglering, enligt Tropp.

4.7.5 Kultur inom företagen

Tropp anser vidare att styrelsen ansvarar för att informera de anställda om bolagets etik och moral samt vilka principer som skall följas. Om styrelsen ser till att det inom bolaget finns rätt kompetens och att samtliga personer arbetar med målsättningen att ge en rättvisande bild av bolaget, kommer inga större problem att uppstå. Vad gäller styrelsens kompetens är det varje enskild styrelseledamots ansvar att skaffa sig den kunskap som erfordras. Tropp tror inte att styrelseledamöter får styrelseuppdrag på grund av sin redovisningskompetens, utan styrelseledamöter väljs i första hand för att de är duktiga på strategifrågor.

4.7.6 Framtidsbedömning

Slutligen anser Tropp att revisorerna måste skärpa sin integritet ytterligare. De har inte råd med ett minskat förtroende för revisionsbranschen. Revisorerna måste bli ännu tydligare med att klargöra var gränsen går för revisionsuppdraget.

5. ANALYS

I syfte att klargöra olika uppfattningar och svara på uppsatsens frågeställningar kommer allt insamlat material att analyseras under två teman. Inledningsvis identifieras oklarheter beträffande ansvaret för redovisningen genom en analys av gällande lagstiftning och annan reglering. Därefter analyseras eventuella effekter av ett ottydligt ansvar för redovisningen.

5.1 Vad är oklart beträffande ansvaret för redovisningen och varför?

Analysens första tema berör regleringen och huruvida den är tillräckligt tydlig avseende ansvaret för redovisningen. Vidare analyseras intygandemeningens betydelse samt hur Koden och införandet av revisionsutskott har påverkat styrelsens och revisorns ansvar. Slutligen görs en jämförelse med USA.

5.1.1 Är lagstiftningen beträffande ansvaret för redovisningen tillräckligt tydlig?

I ABL finns generella bestämmelser kring styrelsens och revisorns ansvar. Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltning, ett ansvar som innefattar fortlöpande bedömningar av bolagets ekonomiska situation. Revisorn ansvarar i sin tur för att granska bolagets redovisning samt styrelsens och VD:s förvaltning, allt i enlighet med god revisionssed.

Ansvaret för upprättande och offentliggörande av redovisningen åvilar styrelsen kollektivt, vilket tydligt framgår av ändringarna i EG:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv. Styrelsen har ett kollektivt ansvar för att den ekonomiska informationen ger en rättvisande bild av bolaget. I ABL har en uttrycklig bestämmelse införts beträffande styrelsens ansvar för att bedöma bolagets ekonomiska förhållanden. Vidare skall styrelsen fortlöpande se till att bolagets ekonomiska förhållanden kontrolleras på ett betryggande sätt. Härmed har styrelsen en viktig tillsynsplikt. Styrelsens tillsynsplikt gäller för samtliga styrelseledamöter, oavsett omfattningen av olika ledamöters engagemang. Enligt NJA 1974 s 297 kan en ledamot inte frias från tillsynsplikten på grund av att uppdraget varit av formell natur eller att han eller hon inte har förstått innebörden av uppdraget. Samtliga styrelseledamöter bör därmed vara uppdaterade vad gäller bolagets ekonomiska situation. De rättsfall som rör bedömningar kring ansvaret för redovisningen tar dock sällan upp styrelsens ansvar. Vid genomgång av rättsfall beträffande ansvar för felaktig redovisning, har vi funnit att revisorn är den som vanligen får bära skulden.

Ett av de rättsfall som har studerats i uppsatsen är Gusumfallet, där revisorn dömdes till att betala skadestånd på grund av att denne inte hade upptäckt felaktigheter i bolagets årsredovisning. Något skadeståndsansvar utdömdes dock inte för styrelsen, vilket vi finner underligt. Vidare bör nämnas att parterna sedan förliktes. Eftersom de flesta processer, som berör frågan om ansvaret för redovisningen, sällan tas upp till högre instans, finns det inte någon tydlig domstolspraxis på området.

Analys

Mot bakgrund av att det endast finns ett fåtal rättsfall avseende ansvaret för redovisningen, anser vi att bestämmelserna kring styrelsens ansvar i ABL inte är tillräckligt tydligt formulerade. Detta kan ha bidragit till att det inte finns någon enhetlig praxis för domstolars bedömning av styrelsens ansvar.

Uppsatsens respondenter har avgivit entydiga svar avseende lagens tydlighet. Samtliga menar att lagtexten är mycket tydlig och att styrelsens ansvar för redovisningen enligt ABL inte behöver förtydligas. Anledningen till att det uppstår oklarheter är, enligt Blix, att verkligheten är mer komplicerad än vad lagen reglerar. Waller anser vidare att det inte är något fel på lagen, utan att problemen snarare finns i bestämmelsernas innebörd. Till följd av att betydelsen av bestämmelserna är svårtolkad, anser vi att ABL:s formuleringar inte är tillräckligt tydliga. Därmed uppkommer oklarheter kring ansvaret.

Enligt uppsatsens respondenter är ansvaret för redovisningen inte klarlagt bland alla styrelseledamöter i Sveriges noterade bolag. Styrelseledamöter i noterade bolag förväntas känna till betydelsen av det ansvar, vilket inkluderar ABL och andra relevanta lagbestämmelser, som följer av ett styrelseuppdrag. Om så är fallet kanske de aldrig informeras om ansvaret för redovisningen. Vidare räknar en del styrelseledamöter med att revisorn har kontroll på det som ledamöterna själva inte förstår, något som Albrektson menar är ett tydligt exempel på att ledamöterna inte är medvetna om sitt ansvar. Styrelsens ledamöter måste följaktligen uppmärksammas på sitt juridiska ansvar för redovisningen. Enligt Steenstrup har styrelseordföranden här ett särskilt ansvar för att förmedla denna kunskap till övriga ledamöter, varför en grundlig genomgång av bestämmelserna i ABL bör hållas varje gång styrelsen får nya ledamöter.

5.1.2 Intygandemening

Intygandemeningen har på senare tid debatterats i Sverige till följd av Öppenhetsdirektivet. Samtliga respondenter bedömer att ansvarsfrågan inte påverkas genom att styrelsen bekräftar att redovisningen är riktig. Även om ansvaret för redovisningen inte påverkas genom en intygandemening, anser vi att det är positivt att styrelsen påminns om sitt ansvar. Intygandemeningen kan därför antas ha en pedagogisk effekt.

Enligt ett remissyttrande från FAR SRS bidrar styrelsens underskrift sannolikt till ökad eftertanke och kontroll av uppgifterna i redovisningen. Vidare ansåg Förtroendekommissionen att ansvaret för redovisningen borde tydliggöras och att styrelsens producentansvar kunde förtydligas genom en intygandemening i årsredovisningen. Svenskt Näringsliv är delvis av en annan uppfattning och menar att styrelsen inte skall behöva intyga att redovisningen är upprättad i enlighet med god redovisningssed, eftersom ledamöterna inte alltid kan förväntas känna till innebörden av den.

Med tanke på ovanstående oklarheter, kan det vara bra att införa en intygandemening i årsredovisningen som kan få styrelseledamöter att stanna upp och reflektera över både redovisningens innehåll och själva ansvaret.

5.1.3 Koden och revisionsutskott

Till följd av Koden utvecklas innebörden av styrelsens ansvar och uppgifter. De flesta av respondenterna bedömer att styrelsens ansvar har förtydligats i och med införandet av Koden. Även om Kodens innehåll inte skiljer sig särskilt mycket från ABL, anses den ha en pedagogisk funktion. De bolag som tillämpar Koden och som har inrättat revisionsutskott får ett forum där redovisningsfrågor är i fokus. Detta är något som majoriteten av respondenterna ställer sig positiva till. Waller anser att inrättandet av revisionsutskott bidrar till att redovisningskompetensen inom styrelsen ökar och att utskottet även kan underlätta styrelsens arbete. Enligt Steenstrup kommer även revisorns uppdrag att tydliggöras till följd av samarbetet med revisionsutskottet. Kommunikationen mellan styrelse och revisor, istället för mellan VD och revisor, blir därmed mer framträdande.

Eventuella nackdelar med ett revisionsutskott, som nämns av både Beyer och Blix, är att det kan bildas ett A- respektive B-lag i styrelsen när vissa ledamöter får mer kunskap inom ett specifikt område. Vidare kan ledamöterna i utskottet komma att få bära ett större ansvar för redovisningen. Vi anser att det är positivt att styrelseledamöter får särskilda uppgifter då styrelsens arbete kan effektiviseras. Det är också bra att redovisningsfrågorna får ett större utrymme än tidigare. Det framgår av prop. 1997/98:99 att även om arbetet fördelas mellan ledamöterna svarar styrelsen kollektivt för bedömningen av bolagets ekonomiska förhållanden. Vi bedömer därför inte att risken för A- och B-lag inom en styrelse är särskilt stor. Albrektson menar vidare att hela styrelsen måste förstå redovisningen för att kunna kontrollera den, något som även Waller nämner. Eftersom revisionsutskottet består av styrelseledamöter som aktivt arbetar med redovisningsfrågor, bedömer vi att styrelsens ansvar för redovisningen tydliggörs. Styrelser torde därmed också behandla redovisningsfrågor i större utsträckning än tidigare.

5.1.4 Jämförelse med USA

Vid en jämförelse med utvecklingen i USA kan noteras att de amerikanska SOX-reglerna är betydligt mer detaljerade än motsvarande svenska regler. I Sverige är självreglering ett viktigt inslag i fråga om bolagsstyrning. Enligt Beyer är det viktigt att styrelsen får ta eget ansvar, vilket inte blir fallet med ett detaljerat regelverk som SOX.

Respondenterna är eniga om att en alltför detaljerad reglering medför ett flertal risker. Waller nämner bland annat risken för att det som inte är reglerat kan uppfattas som tillåtet. Vidare uteblir viktiga inslag vid bedömningen av redovisningen så som rimlighet, eftertanke och sunt förnuft, menar Tropp. Måhända var det efter skandalerna nödvändigt att ta fram ett regelverk som SOX för att allmänheten skulle återfå förtroendet för bland annat revisionsbranschen. Steenstrup är emellertid av uppfattningen att pendeln kommer att svänga och att utvecklingen kommer att leda till en rimligare nivå vad gäller detaljnivå på regleringen.

Waller menar att exempelvis frågan om intern kontroll har gjort att både styrelseledamöter, revisorer och andra har fått upp ögonen för ansvarsfrågan. Det är viktigt att följa utvecklingen i USA eftersom Sverige kan ta lärdom av de amerikanska erfarenheterna. En alltför detaljerad reglering skulle kunna leda till att styrelsen slutar ifrågasätta redovisningen. Ansvaret kan möjligen tydliggöras genom en mer detaljerad reglering, eftersom arbetsuppgifter och

ansvarsområden specificeras i lagen. En risk som skulle uppkomma om lagen var mer detaljerad, är att berörda parter endast utför och kontrollerar de uppgifter som följer av lagen. Vi bedömer att ansvarsfrågor kan tydliggöras utan en alltför detaljerad lagstiftning.

5.2 Vad kan ett otydligt ansvar för redovisningen få för effekter?

I analysens andra och sista tema diskuteras eventuella effekter av ett otydligt ansvar för redovisningen. Här analyseras effekter på styrelsens arbete, styrelsens anonyma roll, missuppfattningar kring revisorns roll och ansvar samt allmänt bristande kunskap. Avslutningsvis analyseras effekterna av revisorers ansvarsförsäkringar lite närmare.

5.2.1 Effekter på styrelsens arbete

Ett otydligt ansvar för redovisningen kan få till följd att styrelseledamöter inte i tillräcklig omfattning bedömer redovisningsfrågor i bolaget, enligt Waller. I denna uppfattning instämmer Steenstrup och Tropp, som menar att det finns en risk att frågor som hamnar mellan olika bolagsorgan och enheter inte följs upp. Detta betyder att misstag i fråga om redovisning i de flesta fall beror på otillräcklig information och inte, som många verkar tro, på medvetet felaktig information. Enligt lagen och respondenternas svar är det styrelsens skyldighet att skaffa fullständig information som grund för sitt beslutsfattande. Waller poängterar att det därmed är styrelsen som skall svara för att årsredovisningen inte blir missvisande.

En styrelse har en mer intern roll än revisorn och därför uppkommer också frågor om interna gränsdragningar (till exempel mot VD och ekonomifunktion), vilket i sin tur kan skapa ett oklart ansvar. Styrelsen har vidare ett mer övergripande ansvar över många delar i ett bolag, vilket kan skapa osäkerhet kring vad den egentligen ansvarar för.

I empirin visade det sig att det är oklart vilka detaljer styrelsen skall ta ansvar för. Blix anser att det behövs tydliga gränsdragningar och Steenstrup anser att det på många håll finns bristande kunskaper om ansvarsförhållanden. Bland styrelseledamöter i noterade bolag menar Steenstrup att de flesta nog inser sitt ansvar om man verkligen går till botten med ansvarsfrågan. Vi anser därför att det behövs kontinuerliga diskussioner om styrelsens ansvar för redovisningen.

5.2.2 Styrelsens anonyma roll

Oklarheterna kring ansvaret för redovisningen handlar, enligt Steenstrup, bland annat om hur långt revisorns ansvar sträcker sig. Det är även vanligt att styrelsen blandas ihop med VD och ledning, vilket också leder till missuppfattningar om ansvaret. Steenstrup menar att allmänheten oftast enbart hör talas om VD och ledning i media. Albrektson förklarar också att missuppfattningar kring ansvarsfrågan uppstår till följd av att man sällan talar om styrelsen. Istället nämns ledning, VD och revisor i olika sammanhang, vilket innebär att styrelsen får en relativt anonym roll.

Det kan konstateras att media har stor makt att påverka allmänhetens förtroende för de noterade bolagen. Om styrelsen inte syns i media kommer styrelsens roll att förbli anonym. Blix menar vidare att styrelsen vanligen kommer undan straff vid domstolsprocesser, vilket kan förklaras av att deras ansvar inte är tillräckligt klarlagt. Det otydliga ansvaret kan även få till följd att fel personer får bära skulden. En konsekvens av ett otydligt ansvar för redovisningen är således att det sker en ansvarsförskjutning från styrelsen till någon annan, ofta bolagets revisor.

5.2.3 Missuppfattningar kring revisorns roll och ansvar

Det finns oklarheter beträffande revisorns roll och uppgift. Aktiemarknaden som helhet, men också enskilda styrelseledamöter kan, enligt Albrektson, tillskriva revisorer en annan roll än den egentliga. Oklarheter kan därmed skapas på grund av att någon part tillskrivs en annan roll än vad de själva upplever sig att ha. Vad gäller ansvaret för redovisningen är samtliga respondenter överens om att det är styrelsen som innehar detta ansvar. Steenstrup menar att det är förvånande att allmänheten verkar tro att revisorn är ansvarig.

Tropp anser att uppfattningen om vem som är ansvarig för redovisningen varierar. Enligt Waller är uppfattningen om att revisorn skulle vara ansvarig för redovisningen nedärvd. Revisorer har emellertid blivit allt mer noggranna med att tydliggöra vem som har ansvaret. Detta kan bland annat förklaras av att en revisor utför ett externt uppdrag. Revisorer får ofta en grundlig intern utbildning om vad de ansvarar för och revisorerna vet vilket uppdrag de skall utföra hos klientföretaget. Waller menar att i mindre bolag är det betydligt vanligare att styrelse och ägare tror att revisorn har ett större ansvar, inte minst på grund av att revisorn är mer involverad i bokslutsarbetet i sådana bolag. Beyer anser att det som revisorerna skall göra, enligt revisionsberättelsen, inte stämmer överens med verkligheten. Revisorer är betydligt mer engagerade i företagets redovisning än de vill erkänna, vilket skapar en oklarhet då revisorerna egentligen enbart har en kontrollerande roll. När det kommer till frågan om ansvaret, kan revisorerna inte ansvara för den redovisning som de själva inte har upprättat.

Styrelseledamöter antar i vissa fall att revisorn skall upptäcka samtliga felaktigheter i redovisningen, vilket innebär att ledamöterna efter revisorns granskning bedömer att de har befriats från ansvar. Tropp anser att det är vanligt förekommande att revisorn får stå till svars för eventuella misstag i redovisningen.

Med avseende på revisorns roll är det av stor vikt att denne redogör för sitt uppdrag i den utsträckning som krävs för att klargöra ansvarsfördelningen vad gäller redovisningen, anser Steenstrup. Vidare förmodar Steenstrup att det i framtiden kommer att bli en tydligare åtskillnad mellan styrelsens och revisorns ansvar för redovisningen och att VD inte längre kommer att skylta i sådana sammanhang.

Albrektson menar att enskilda revisorers kompetens och status påverkar hur deras uttalanden uppfattas. Ett uttalande från någon med hög kompetens och status uppfattas vanligen som en sanning.

5.2.4 Bristande kunskap

Bristande kunskap är en av anledningarna till att ansvaret för redovisningen förblivit oklart samtidigt som olika aktörer delvis har motstridande uppfattningar om det egna ansvaret. Vi anser att bristande kunskap är en följd av att lagen inte är tillräckligt tydlig. Vad gäller styrelseledamöters kunskap om ansvaret för redovisningen anser Beyer att styrelseledamöter måste besitta den insikt som behövs för uppdraget. Styrelsens ordförande har också ett övergripande ansvar för att ledamöterna skall förstå sin uppgift. Albrektson menar vidare att varje styrelseledamot har ett eget ansvar för att göra sin hemläxa och ta reda på vad som gäller.

5.2.5 Ansvarsförsäkringar och ansvarsförskjutning

Revisorer har sedan länge omfattande ansvarsförsäkringar som skydd mot eventuella ersättningsanspråk som revisorn eller revisionsbolaget kan ådra sig. Det har spekulerats i om det faktum att revisorer har ansvarsförsäkringar kan ha bidragit till att revisorerna ofta har skuldbelagts. Waller menar att en sådan tendens infann sig så snart det blev känt att revisorer hade ansvarsförsäkringar, eftersom det är lättare att stämma den som kan betala. Vidare påpekar Waller att det i debatten skedde en uppenbar ansvarsförskjutning från styrelsen till revisorerna i Skandiafallet samtidigt som revisorerna friades efter en prövning av Revisorsnämnden.

Det har under senare år blivit vanligare att styrelseledamöter i noterade bolag har ansvarsförsäkringar, vilket kan vara ett sätt för bolagen att locka till sig kompetenta ledamöter. Beyer anser att det, i syfte att förhindra jävsfrågor, bör vara bolagsstämman istället för styrelsen som fattar beslut om styrelseledamöters ansvarsförsäkringar. Styrelsens arbetsinsats bör emellertid inte påverkas av införandet av ansvarsförsäkringar, enligt Steenstrup, utan det är positivt att både styrelseledamöter och revisorer har ansvarsförsäkringar.

6. SLUTLIG REFLEKTION

Slutligen vill vi försöka skildra den problematik som följer av ett otydligt ansvar för redovisningen samt föra en diskussion om möjliga åtgärder.

6.1 Avslutande diskussion

Uppsatsens ämne har visat sig vara av praktisk relevans då respondenterna har upplevt ämnet som intressant och aktuellt. Det har dessutom saknats en tillräckligt ingående debatt kring frågan om ansvaret för redovisningen.

I analysen har det framkommit att styrelseledamöter i Sveriges noterade bolag inte alltid är klara över sitt ansvar. Styrelseledamöters bristande kunskap är alltså en bidragande faktor till att ansvaret för redovisningen är oklart i styrelserummet. Vidare behöver ansvaret tydliggöras även för andra bolagsorgan och intressenter. Den ringa förekomsten av rättsfall med avseende på styrelsens ansvar för redovisningen anser vi är ett tecken på att bestämmelserna i ABL inte är tillräckligt tydliga. Även om respondenterna är övertygade om att lagtexten är tydlig, ställer vi oss tveksamma till detta eftersom alla styrelseledamöter inte verkar förstå dess egentliga innebörd fullt ut. Detsamma gäller domstolarna. Om styrelsens ansvar är tillräckligt tydligt, varför prövas frågan sällan i domstol? Ett första steg mot ett tydligare ansvar för redovisningen kan vara att omformulera ABL:s bestämmelser till att mer specifikt beskriva styrelsens ansvar. Först därefter kan domstolarna pröva ansvarsfrågan, varefter en tydlig praxis kan uppkomma. Med en tydlig lag och praxis skulle oklarheterna beträffande ansvaret för redovisningen förmodligen minska eller försvinna.

I nuläget, med en något svårtolkad lagstiftning, anser vi att styrelseledamöter behöver utbildning kring sitt juridiska ansvar. Styrelseledamöter behöver även utbildas inom redovisning för att kunna fullgöra sin skyldighet vad gäller att bedöma bolagets ekonomiska förhållanden. Det är viktigt att ansvarsfrågan diskuteras i styrelsen och att styrelseordföranden tillser att samtliga ledamöter känner till och förstår lagens innebörd.

Med anledning av att revisorer har omfattande ansvarsförsäkringar har det framkommit att det finns en tendens till att, när problem avseende redovisning uppkommer, anklaga den som kan betala, det vill säga revisorn. Domstolen tar sällan hänsyn till styrelsens ansvar vid bedömning av skadeståndsansvar för felaktig redovisning, utan det är revisorn som hamnar i fokus. Därmed sker en ansvarsförskjutning från styrelsen till revisorn. Det har på senare tid blivit vanligare med ansvarsförsäkringar för styrelseledamöter i noterade bolag. Vi anser att detta är bra, eftersom styrelse och revisor på detta sätt får likartade förutsättningar, vilket även innebär att bolagsorganens roller och ansvar tydliggörs.

Beträffande intygandemeningen har i analysen konstaterats att det finns skiljaktiga meningar kring dess syfte och betydelse. Vi anser att intygandemeningens pedagogiska funktion stämmer överens med resonemanget ovan om att ansvaret för redovisningen behöver förtydligas. Det kan därför vara bra att styrelseledamöter, före undertecknandet av

Slutlig reflektion

---

intygandemeningen, stannar upp och reflekterar över ansvaret för redovisningen. Införandet av intygandemeningen kan även bidra till viktiga diskussioner om ansvarsfördelning.

Slutligen är det viktigt att styrelsen träder fram och synliggör sin uppgift. Vi har sett att styrelsen i dagsläget har en alltför anonym roll och att det ofta sker en ansvarsförskjutning till andra bolagsorgan vad gäller redovisningsfrågor. Det faktum att media till största del talar om VD och ledning bidrar till missuppfattningar om vem som egentligen är ansvarig för redovisningen. Media har en viktig uppgift att tydliggöra styrelsens ansvar.

6.2 Förslag till fortsatt forskning

Det skulle vara intressant att studera VD:s och CFO:s roller lite närmare. I och med att CFO har en allt viktigare roll avseende redovisningsfrågor samt att flertalet noterade bolag har infört revisionsutskott, minskar VD:s roll vad gäller redovisningen. Kommunikationen med revisorn sker alltmer mellan CFO och revisor. Vart tar VD vägen? Vidare vore det intressant att undersöka hur CFO:s roll utvecklas och vilket ansvar denne kommer att ha i framtiden.

Ett annat förslag till fortsatt forskning kan vara att studera regleringen avseende ansvaret för redovisningen i andra länder och göra en internationell jämförelse, exempelvis inom EU eller bland de länder som följer den kontinentala redovisningstraditionen. Är ansvarsfrågan tydligare i andra länder?

Det vore vidare intressant att undersöka varför domstolen i många fall inte tar hänsyn till styrelsens ansvar och tillsynsplikt.

Slutligen föreslår vi en kartläggning av styrelsens och revisionsutskottets praktiska arbete med redovisningsfrågor. Hur utövar styrelsen egentligen sitt ansvar för redovisningen?

KÄLLFÖRTECKNING

Lagstiftning

Svensk lagstiftning

Aktiebolagslag (SFS 2005:551)

Revisorslag (SFS 2001:883)

Svensk kod för bolagsstyrning, 2005

Årsredovisningslag (SFS 1995:155)

2001/34/EG, Om upptagande av värdepapper till officiell notering och om uppgifter som skall offentliggöras beträffande sådana värdepapper

2004/109/EG, Om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad och om ändring av direktiv

2006/46/EG, Om ändring av rådets fjärde och sjunde direktiv

Amerikansk lagstiftning

Sarbanes Oxley Act, 2002

Förarbeten

Proposition 1995/96:10, Års- och koncernredovisning

Proposition 1997/98:99, Aktiebolagets organisation

Proposition 2000/01:146, Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet

Proposition 2000/01:150, Likvidation av aktiebolag m.m.

Proposition 2006/07:1, Budgetpropositionen för 2007

SOU 2004:46, Svensk kod för bolagsstyrning

SOU 2004:47, Näringslivet och förtroendet

SOU 2004:130, Svensk kod för bolagsstyrning, Betänkandet

SOU 2004/05:85, Ny aktiebolagslag

Rättsfall

NJA 1974 s. 297

NJA 1998 s. 734

NJA 2006 s. 136

Svea hovrätt, mål nr T 6135-04

Svea hovrätt, mål nr T 7706-05

Övrig reglering

Revisorsnämndens föreskrifter om villkor för revisors och registrerade revisionsbolags verksamhet, RNFS 2001:2

RS 400, Riskbedömning och intern kontroll, FARs Samlingsvolym del 2, 2006, FAR Förlag AB, Stockholm

RS 209, Granskning av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, FARs Samlingsvolym del 2, 2006, FAR Förlag AB, Stockholm

Stockholmsbörsens noteringsavtal, 2006-07-01

Stockholmsbörsens noteringskrav, 2006-10-02

Litteratur

Andersson, S, Johansson, S, Skog, R, (2006) *Aktiebolagslagen: en kommentar*, Norstedts juridik AB: Stockholm

Arlebäck, Sven-Olof, (1997) *Styrelsen som resurs i aktiebolag och ekonomiska föreningar*, Svenska Förlaget: Borgå

Cassel, Filip, (1996) *Den reviderade revisorsrollen*, Nerenius & Santérus Förlag AB: Stockholm

Collier, Paul M. (2003) *Accounting For Managers - Interpreting Accounting Information For Decision-making*, England: John Wiley & Sons Ltd

Diamant, A, (2004) *Revisors oberoende – om den svenska oberoenderegleringens utveckling, dess funktion och konstruktion*, Iustus: Uppsala

Dotevall, R, (1999) *Bolagsledningens skadeståndskrav*, Nordstedts Juridik AB: Stockholm

FARs Revisionsbok, (2004) FAR Förlag: Stockholm

Hanson, Hans-Ingvar (1985) *Affärsliv och moral*. Liber: Stockholm

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997) *Forskningsmetodik - om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur: Lund

Jorion, Philippe (2003) *Financial Risk Manager Handbook*. (2 Ed), John Wiley & Sons Inc: New Jersey

Moberg, Krister, (2003) *Bolagsrevisorn*, Nordstedts Juridik: Stockholm

Svernlöv C, Blomberg E. (2003) *Ny Juridik 1:03*. VJS: Stockholm

Wallén, Göran (2003) *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. 2:a uppl., Studentlitteratur: Lund

Webster, William H. (2004) *Accounting For Managers*. McGRAW-HILL: USA

Rapporter och remissvar

Ernst & Young, *Effektiva revisionsutskott*, 2005

Ernst & Young, *Bolagsstyrningskoden*, 2006

EU Commission, *Green Paper - Promoting a European framework for corporate social responsibility*, 2001

EU Commission, *Recommendation on the role of non-executive or supervisory directors*, 2004-05-05

FAR SRS, *Informationskrav i noterade företag, m m*, 2006-08-15

Finansdepartementet, *Promemoria om informationskrav i noterade företag m m*, 2006-04-27

London Economics, *Highlights from the Executive Summary of the study on auditors' liability*, 2006

Svenskt Näringsliv, *Remissyttrande om informationskrav i noterade företag*, 2006-08-16

Artiklar

Aldeholm, Per-Anders, Olsson, Henrik, *Revisorns juridiska ansvar. Mot bakgrund av Fermenta och Gusum*, Balans nr 11, 1995, s. 8-14

Billing, A, *Ny tideräkning efter skandalen*, Veckans Affärer, 2003-12-08

Froste, Calle, *Stäm revisorn – där finns pengar*, Affärsvärlden 2003-10-22

Levander, M, 2005, *USA-lag hotar svenska toppchefer*, Dagens Industri, 2005-02-25

Malmeby, Anders, Brännström, Dan, *Revisorn borde granska alla kvartalsrapporter*, Dagens Industri, 2004-04-23

Ollevik, N-O, *Förtroende - Näringslivet måste städa upp efter sig självt*, Svenska Dagbladet, 2004-02-10

Precht, Elisabeth, *Revisorn är samhällsbyggare*, Balans nr 1, 2007, s. 17-18

Träff, Lars, Brännström, Dan, *Visst behöver styrelsen skriva under sitt ansvar*, Dagens Industri, 2006-03-13

TT, *Enron försöker undvika konkurs*, 2003-07-11

Internet

Bokföringsnämndens hemsida, www.bfn.se, 2006-12-11

FAR SRS hemsida, www.farsrs.se, 2006-12-11

London Economics, www.londecon.co.uk, 2006-12-19

Bilaga 1 – Frågeformulär

Syftet med detta frågeformulär är att identifiera eventuella oklarheter beträffande ansvaret för redovisningen. Vad är oklart och varför? Vad kan ett otydligt ansvar få för effekter? Frågeformuläret består av tre teman med sammanlagt femton frågor.

Inledande frågor

1. Berätta gärna kort om din senaste befattning och ditt senaste uppdrag i ett noterat bolag.
2. Ingick det någon form av utbildning inom redovisning i din tjänst? (Styrelseledamöter)

Uppfattningar om vad som är oklart beträffande vem som är ansvarig för redovisningen

3. Vad är ansvar? Vem är ansvarig för redovisningen?
4. Vad är din uppfattning om hur andra styrelseledamöter och revisorer ser på ansvarsfrågan? Vilken är samhällets och aktiemarknadens uppfattning?
5. Vad är oklart beträffande vem som är ansvarig för redovisningen? Varför? Vad kan det få för effekter?
6. Vem är ansvarig för att förtydliga ansvaret?
7. Vilka för- och nackdelar finns med ett oklart ansvar för redovisningen?
8. Revisorer har en omfattande ansvarsförsäkring, till skillnad från styrelseledamöter. Kan detta faktum påverka uppfattningen om vem som bär det yttersta ansvaret?

Reglering avseende styrelsens respektive revisornas ansvar för redovisningen

9. Är lagen tillräckligt tydlig avseende ansvarsfördelningen mellan styrelse och revisor? Hur kan ansvaret förtydligas? Behöver vi en tydligare och/eller skärpt lagstiftning?
10. Har införandet av Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) medfört ett tydligare ansvar? Enligt Koden skall noterade bolag inom styrelsen utse ett revisionsutskott. Kan införandet av ett sådant utskott komma att förtydliga ansvaret?
11. Enligt EUs Öppenhetsdirektiv skall styrelsen i en särskild försäkransmening intyga att årsredovisningen är upprättad i enlighet med god redovisningssed och att lämnade uppgifter stämmer med faktiska förhållanden. Vad innebär detta för ansvarsfrågan? Kan man vara ansvarig för något man inte förstår?
12. Omfattande redovisningsskandaler i USA har bidragit till en utveckling med allt strängare reglering, bland annat vad gäller intern kontroll. Vad är din uppfattning om den här utvecklingen? Hur påverkas ansvaret av strängare reglering?

Framtidsbedömning

13. Kan svenska revisorers uppträdande ha bidragit till missuppfattningar kring ansvaret för redovisningen? Vad kan revisorerna göra för förtydliga sitt ansvar?
14. Hur kommer ansvarsfördelningen mellan styrelse och revisor att se ut i framtiden?
15. Något att tillägga?